

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

DPH v České republice a možnosti její reformy
VAT in the Czech Republic and the Possibilities of its Reform

Student: Zuzana Balatková

Vedoucí bakalářské práce: Doc. JUDr. Ing. Igor Kotlán, Ph.D.

Ostrava 2011

Prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.
Přílohy č. 6 a 7, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.“

V Ostravě dne 9. května 2011

Podpis: *Balažová!*

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Doc. JUDr. Ing. Igorovi Kotlánovi, Ph.D. za jeho pomoc a cenné rady.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku DPH v České republice. Tuto daň čekají od roku 2012 změny spojené s důchodovou reformou a státním rozpočtem. Cílem práce je charakterizovat daň z přidané hodnoty v České republice, popsat její současný stav a význam a nastínit její budoucí vývoj. V první části je tedy popsána teorie, která se této daně týká. Další úsek se zabývá legislativou a současným stavem DPH v naší zemi. Poslední část práce je zaměřena na návrhy změn a je zde nastíněna budoucí podoba daně.

Klíčová slova: daň z přidané hodnoty, výnosnost, státní rozpočet, důchodová reforma, návrhy změn

Annotation

The bachelor thesis is focused on the issue of VAT in the Czech Republic. This tax is awaiting the 2012 amendments relating to pension reform and the state budget. The goal is to characterize the value added tax in the Czech Republic, to describe its current status and relevance, and outline its future development. The first part is described by the theory that applies to this tax. The next section deals with current legislation and state tax in our country. The last part focuses on the designed changes outlines the future shape of tax.

Keywords: Value Added Tax, profitability, state budget, pension reform, proposals for changes

Obsah

1	ÚVOD	1
2	ZÁKLAD DAŇOVÉ TEORIE.....	3
2.1	VEŘEJNÝ SEKTOR A ÚLOHA DANÍ	3
2.2	DANĚ.....	4
2.2.1	DAŇOVÉ PRINCIPY	5
2.3	SPOTŘEBNÍ DANĚ	6
2.3.1	DANĚ PŘÍMÉ A NEPŘÍMÉ	6
2.3.2	VŠEOBECNÉ SPOTŘEBNÍ DANĚ (DANĚ Z PRODEJŮ, DANĚ Z OBRATŮ)	8
2.3.3	SELEKTIVNÍ SPOTŘEBNÍ DANĚ (AKCÍZY).....	10
2.3.4	VÝZNAM DANÍ ZE SPOTŘEBY	11
2.4	DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY	11
2.4.1	PŘIDANÁ HODNOTA	13
2.4.2	VÝHODY A NEVÝHODY DPH	14
2.4.3	SAZBY DPH	15
3	SOUČASNÝ STAV DPH V ČR.....	16
3.1	VÝVOJ DPH A JEJÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA	16
3.1.1	ZÁKON Č. 235/2004 SB., O DANI Z PŘIDANÉ HODNOTY	16
3.2	DPH A EVROPSKÁ UNIE.....	19
3.2.1	SMĚRNICE RADY Č. 2006/112/ES	20
3.2.2	SAZBY DPH V EU	21
3.2.3	ROZPOČET EU	22
3.3	VÝNOSNOST DPH.....	22
3.3.1	PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU.....	22
3.3.2	ROZPOČTOVÉ URČENÍ VÝNOSŮ DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY	27
3.3.3	VÝNOSNOST DPH PODLE STATISTIKY OECD	28
4	ASPEKTY DAŇOVÉ REFORMY	29
4.1	DAŇOVÁ REFORMA	29
4.2	DPH A DAŇOVÁ REFORMA	29
4.3	VLÁDNÍ ŠKRTY A DŮCHODOVÁ REFORMA	30
4.4	NÁVRHY ZMĚN	32
4.4.1	VARIANTA ZVÝŠENÍ SNÍŽENÉ SAZBY DPH Z 10 % NA 12 %	32
4.4.2	MOŽNOST ZVÝŠENÍ SNÍŽENÉ SAZBY DPH Z 10 % NA 17%	33
4.4.3	JEDNOTNÁ SAZBA DPH 19 %	34

4.4.4	JEDNOTNÁ SAZBA DPH 20 %	35
4.4.5	DALŠÍ MOŽNOSTI - JEDNOTNÁ SAZBA DPH 18 % ČI TŘI SAZBY DPH	37
4.4.6	KONEČNÁ VARIANTA - JEDNOTNÁ SAZBA DPH VE VÝŠI 17,5 %	38
5	ZÁVĚR	44
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
	Seznam zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam tabulek	
	Seznam grafů	
	Seznam obrázků	
	Seznam příloh	

1 ÚVOD

Daně tvoří nejvýznamnější zdroj financování státního rozpočtu. V různé podobě je platí všichni občané. Je tedy velmi důležité určit jejich správnou výši tak, aby byl zajištěn dostatečný příjem státního rozpočtu a zároveň nebyl vyvíjen příliš velký tlak na peněženky obyvatel. Tato bakalářská práce je zaměřena na daň z přidané hodnoty. S touto daní se lidé setkávají každý den, tvoří totiž součást cen veškerého zboží a služeb. Daň z přidané hodnoty bude od roku 2012 vyšší. Vláda toto zvýšení odůvodňuje potřebou získat peníze na financování důchodové reformy a zároveň snížit schodek státního rozpočtu. V této práci jsou postupně zpracovány návrhy změn DPH a zároveň jsou zde popsány jejich dopady.

Cílem této práce je charakterizovat daň z přidané hodnoty v České republice, popsat její současný stav a význam a nastínit její budoucí vývoj.

Práce je rozdělena do 5 kapitol. První kapitolu tvoří úvod, který pojednává o obsahu práce, seznamuje s tématem, definuje cíl práce a popisuje jednotlivé kapitoly a metody, které byly v práci použity. V každé klasifikační práci musí být popsány metodologické přístupy jejich zpracování. Pojem *metodologie* popisuje učení o metodách (tzn. teorie metod), které se zabývá konstrukcí a využitím jednotlivých metod poznání. Naproti tomu *metodika* je souhrn vědeckých postupů (metod). Mezi nejznámější typy metod patří: deduktivní metoda, induktivní metoda, abstrakce, analýza a syntéza, metoda komparace, historická metoda a metody exaktní (statistická a matematická metoda). Ve druhé kapitole této práce, která je zaměřena na teorii, byla využita deduktivně-teoretická metoda. V následujících částech byla aplikována analýza.

Druhá kapitola popisuje teoretické základy daní. Nejdříve jsou zde charakterizovány obecné znaky daní, jejich funkce a principy. Poté je zájem směřován na spotřební daně, jejich rozdělení a význam. A nakonec je zde popsána konkrétně daň z přidané hodnoty, jejíž zpracování je cílem této práce.

V následující kapitole čtenář nalezne informace o současném stavu DPH v České republice. První část pojednává o vývoji této daně a její právní úpravě, je zde popsán zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Další část je zaměřena na Evropskou unii, protože Česká republika je její členskou zemí a EU ovlivňuje mimo jiné také DPH. A nakonec je zde zájem soustředěn na výnosnost DPH, neboť tato daň tvoří velmi důležitou část příjmů státního rozpočtu.

Čtvrtá kapitola se již zabývá aspekty reformy DPH. Jsou zde uvedeny důvody, proč vůbec má dojít k nějakým změnám a následně jsou zde popsány jednotlivé návrhy, které se ve vládě objevily a to od září roku 2010 po konec března roku 2011. Pomocí tabulek jsou zde potom vyobrazeny dopady konečného návrhu na domácnosti a na státní rozpočet.

Poslední kapitolu pak tvoří závěr, kde je celá práce shrnuta a je zde uvedeno, zda bylo dosaženo cíle práce či nikoli.

2 ZÁKLAD DAŇOVÉ TEORIE

2.1 VEŘEJNÝ SEKTOR A ÚLOHA DANÍ

Úloha daní v ekonomice je spojena s existencí veřejného sektoru. Veřejný sektor tvoří nezbytnou část ekonomiky. Jeho vznik je dán tím, že samotný tržní mechanismus selhává, nedokáže vždy „alokovat ekonomické zdroje v souladu se společenským optimem.“ Široký (2008, s. 1). Podle Kotlána (2006, s. 32) „k tržním selháním dochází, pokud není tržní výsledek ekonomicky optimální, tzn. efektivní.“ Mezi tržní selhání patří např. existence veřejných statků, existence externalit, nedokonalá konkurence či úplná informovanost. Musí být tedy zaveden nový nástroj a tím je vládní zásah. Veřejný sektor zajišťuje mnoho oblastí např. sociální služby, školství či veřejnou dopravu. Veřejné finance zase snižují rozdíly v příjmech lidí nebo chrání výrobce i spotřebitele před činnostmi monopolů a mnoho dalšího. (Kubátová, 2005)

Politika, která je spojena s existencí veřejného sektoru a veřejných financí, se nazývá fiskální politika. Kotlán (2006, s. 157): „Fiskální politika (FP) představuje vědomé využívání státního rozpočtu (popř. ostatních veřejných rozpočtů) za účelem dosažení stanovených cílů. Hlavním cílem fiskální politiky je udržení vyváženého ekonomického růstu a zajištění nízké míry nezaměstnanosti. To však při zachování výrazného akcentu i směrem k dalším cílům, jakými jsou nízká a stabilní inflace, resp. vyrovnaná platební bilance.“ Ten samý autor pak dále uvádí: „Nositelem fiskální politiky je vláda, v přeneseném smyslu pak ministerstva, okresní úřady, ale také samosprávné kraje či obce.“

Veřejný sektor (fiskální politika) plní tři základní funkce a s těmito funkcemi je spojena také úloha daní. Jsou to:

- funkce alokační,
- funkce redistribuční a
- funkce stabilizační.

Alokační funkce – se týká efektivní alokace zdrojů, jedná se o vhodné rozdělení vládních výdajů.

Redistribuční funkce – podle Kubátové (2005, s. 16): „lidé nepovažují rozdělení důchodů a bohatství, vzniklých fungováním trhu, za spravedlivé. Veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším.“

Stabilizační funkce – je spojena s cyklickými výkyvy v ekonomice. Veřejný sektor má za úkol stabilizovat ekonomiku, zajistit dostatečnou zaměstnanost a cenovou stabilitu. Kubátová (2005, s. 16) uvádí: „Daně mají v době hospodářské krize být menší a ponechávat

více peněz poplatníkům. Tak se v této kritické době povzbuzuje poptávka po zboží a službách. V době konjunktury naopak mají být daně relativně větší a odebírat lidem více z jejich výdělků. Tím se omezí celková poptávka a ekonomika se „nepřehřívá“.

Tento výčet bývá také doplněn další funkcí a tou je **funkce fiskální**. Úkolem této funkce je získání dostatečných finančních prostředků do veřejných rozpočtů. Tyto zdroje jsou pak určeny na financování veřejných výdajů. Tato funkce je obsažena ve všech třech předchozích funkcích. (Kubátová, 2005)

Stejně tak jako v ekonomice dochází k tržnímu selhání, může se vyskytnout také vládní selhání. „*Stanovení velikosti veřejného sektoru je citlivou záležitostí. Zvětšování velikosti veřejného sektoru v rozhodující míře případu porušuje správnou funkci trhu.*“ Široký (2008, s. 3) Kliková (2006) mezi vládní selhání řadí: zájmy a schopnosti politiků a byrokracie, časová zpoždění v hospodářské politice, problém souvislosti politického a hospodářského cyklu, nevyužití politického kapitálu a také vztah politiků k ekonomické teorii a praxi.

2.2 DANĚ

V různých knihách si lze vyhledat odlišné definice daně. Kubátová (2003, s. 16) uvádí: „*Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (např. každoroční placení daně z příjmů) nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností (např. při každém převodu nemovitosti).*“ Široký (2008, s. 9) definuje daň jako: „*povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomickému subjektu. Daně jsou placené buď pravidelně (např. důchodové daně), nebo jednorázově při naplnění určitých skutečností (např. daně darovací či daně v případě úmrtí).*“ Jurečka (2008, s. 161) zase popisuje: „*Daň představuje přesun peněžních prostředků od soukromého k veřejnému sektoru. Je definována jako povinná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu.*“

Daň je tedy platba povinná - člověk se nemůže rozhodnout, jestli ji bude platit či ne. Musí ji poskytnout povinně podle pravidel. Daň je dána zákonem. Je nenávratná, což znamená, že zaplacená částka v podobě daně se jejímu plátcí již nikdy nevrátí ve finanční podobě. Neúčelovost daně je dána tím, že neznáme konkrétní účel daně (tedy na co budou příjmy z daní použity, co budou financovat). Daň se totiž stává součástí celkových příjmů veřejného rozpočtu, které se pak použijí na financování různých veřejných statků a služeb.

Zaplacením daně poplatník nezíská nárok na žádnou konkrétní protihodnotu veřejných statků odpovídajících jeho platbě (daň je neekvivalentní). (Kubátová (2003))

2.2.1 DAŇOVÉ PRINCIPY

U různých autorů lze najít různé daňové principy. Rozdíly jsou jak v počtech požadavků na daně, tak také v jejich obsahu. Podle Širokého (2008) jsou nejdůležitějšími principy: princip efektivnosti a princip spravedlnosti. Kubátová (2005, s. 72) zase uvádí tyto principy:

1. spravedlnost,
2. efektivnost,
3. pozitivní vlivy na ekonomické chování subjektů, resp. omezení negativních vlivů (daňové stimuly),
4. správné působení na makroekonomické agregáty (makroekonomická pružnost),
5. právní perfektnost a politická průhlednost.

2.2.1.1 Princip daňové spravedlnosti

Řeší se zde otázka: Jak se určité daňové opatření projeví v důchodech a bohatství lidí? Existují dva principy, ze kterých se vychází při určení spravedlivé daně. Jsou to:

- princip platební schopnosti a
- princip prospěchu.

Princip platební schopnosti – podle Kubátové (2005, s. 17) „*Spravedlnost daní je představována především redistribučním efektem: daně mají zajistit rovnoměrnější rozdělení důchodů, než jaké vyplývá z tržních podmínek.*“ Na stejné straně potom pokračuje: „*Lidé mají platit daně podle toho, jaká je jejich platební schopnost. Proto bohatí platí více a chudí méně.*“

Princip prospěchu – v tomto případě se jedná o to, aby lidé obdrželi za své placené daně odpovídající protihodnotu.

2.2.1.2 Princip daňové efektivnosti

Daně by neměly příliš zkreslovat ceny a užitek z daných výrobků a služeb. Tzv. distorze totiž „*vedou poplatníky k substituci, k nahrazení zdaněného zboží nebo činností jinými, nezdaněnými, a tak narušují efektivní alokaci zdrojů v ekonomice.*“ Kubátová (2005, s. 18) Vedle distorze a substituce zde existují další zdroje neefektivnosti daní, což jsou administrativní náklady. Tyto náklady nejsou spojeny pouze se státem,

ale padají také na poplatníky či plátce daně, kteří mají povinnost např. vést daňové účetnictví nebo si zaplatit daňové poradenství. Je pak jasné, že „čím jsou daně složitější, tím jsou administrativní náklady vyšší.“ Kubátová (2005, s. 18)

2.2.1.3 Princip daňových stimulů

Na ekonomické chování subjektů by daně neměly působit negativně. Podle Kubátové (2005, s. 18): „Nabídková stránka ekonomiky nesmí být potlačována, pokud nemá dlouhodobě docházet k omezení růstu. Daně proto nemají omezovat pracovní úsilí lidu, ochotu spořit a přijímat podnikatelská rizika. Pokud daně ovlivňují chování poplatníků, mají ho stimulovat „správným“ směrem, mají vytvářet správné stimuly.“

2.2.1.4 Princip makroekonomické pružnosti

Kubátová (2005, s. 18) k tomuto principu uvádí: „Krátkodobě mohou daně působit na efektivní poptávku soukromého sektoru tím, že odčerpají větší či menší díl z jejího celkového objemu. Říkáme, že daně jsou pružné, že pružně reagují na růst hrubého domácího produktu. Jestliže celková efektivní poptávka má vliv na stabilitu, pak mohou být daně použity jako stabilizátory. Daňová politika se tak stává součástí makroekonomické politiky.“

Široký (2008, s. 78) tento princip zase popisuje takto: „Daňový systém musí být značně flexibilní, aby napomáhal na makroekonomické úrovni k plnění funkcí fiskální politiky: (re)distribuční, alokační a stabilizační. Některé daně působí jako vestavěný (automatický) stabilizátor, který zeslabuje cyklický charakter ekonomiky.“

2.2.1.5 Princip právní perfektnosti a politické průhlednosti

Administrativní náklady spojené s daněmi mohou být ovlivněny také politickými rozhodnutími. Ta mohou vést jak ke snížení, tak i ke zvýšení těchto nákladů. Ke zprůhlednění daní může vláda napomoci také různými oznámeními o změnách v budoucnu. Poplatníci i úředníci se pak mohou na tyto změny dostatečně připravit. Důležitá je v této situaci dobrá informovanost jak státu, tak poplatníků. (Široký, 2008).

2.3 SPOTŘEBNÍ DANĚ

2.3.1 DANĚ PŘÍMÉ A NEPŘÍMÉ

Na daně je možno nahlížet z různých hledisek. Existuje mnoho způsobů, jak je třídit. Nejznámější členění daní je podle vazby na důchod poplatníka – jsou to daně přímé a daně nepřímé.

2.3.1.1 Přímé daně

Jurečka (2008, s. 162) uvádí stručnou definici přímých daní: „*Přímé daně slouží k odčerpávání části peněžního důchodu na základě zjištění důchodových resp. majetkových poměrů poplatníka.*“ Široký (2008, s. 49) už přímé daně popisuje podrobněji: „*Přímé daně jsou bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu nebo majetku a předpokládá se, že jejich výše jde na úkor důchodu osoby, které jsou předepsány, a ta se jim nemůže vyhnout, nemůže jejich část přenést na další ekonomické subjekty. Daně jsou adresné a přihlížejí k majetkové či důchodové situaci osoby, která si jejich výši mnohdy vypočítává sama a sama si je odvádí, či alespoň jejich hodnotu zná (např. z výplatního lístku).*“ Přímé daně se dále člení na:

- **daně důchodové** (daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob),
- **daně majetkové** (daň silniční, daň z nemovitostí a tzv. trojdaň: daň dědická, daň darovací, daň z převodu nemovitostí).

2.3.1.2 Nepřímé daně

Nepřímé daně byly ze začátku uvaleny pouze na takové výrobky a služby, jejichž spotřebu a užívání chtěl stát mít nějakým způsobem pod kontrolou. Postupem času se však rozšířily a postihly všechny produkty. Pokud se jedná o tento typ daní, tak ty Jurečka (2008, s. 162) popisuje takto: „*Nepřímé daně postihují peněžní důchody domácností a firem až v okamžiku jejich použití, tzn. při nákupu statků. Nepřímé daně jsou součástí ceny.*⁵ *Kupující je vlastně platí nepřímo, prostřednictvím zvýšené ceny.*“ Podle Širokého (2008, s. 49): „*Nepřímé daně jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů; rozhodujícím momentem zdanění je většinou samotný akt nákupu či spotřeby příslušné komodity. Daně nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci osoby, protože jsou vyměřeny ve stejné výši pro osoby s vysokými i nízkými příjmy či bohatstvím. Daně jsou neadresné, a tak si jejich výši mnohdy ani běžný občan neuvedomí (např. při nákupu potravin).*“ Nepřímé daně lze často najít také pod názvem spotřební daně. Dále se člení na:

- **daně všeobecné čili daně z prodejů** (obratů)
- **daně selektivní neboli vlastní spotřební daně** (akcízy)

„*Všechny tyto daně se ukládají nepřímo na prodeje (obraty) výrobců a obchodníků s tím, že oni daň připočtou k ceně, čímž ji přesunou na spotřebitele.*²“ (Kubátová, 2003, s. 216)

V současnosti v České republice existují tři druhy nepřímých daní:

- daň z přidané hodnoty,
- spotřební daně (akcízy),
- tzv. ekologické daně – daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv, daň z elektřiny. Tyto daně byly zavedeny k 1. 1. 2008. (Široký, 2008).

V příloze č. 1 je pro větší přehlednost vytvořené schéma daní v České republice.

Mezi přímými a nepřímými daněmi existuje také další rozdíl. Ten se týká subjektu daně. **Subjekt daně** je osoba, která je povinna strpět daň. Existují dva subjekty daně: plátce a poplatník. **Plátce daně** je ten, který je ze zákona povinen daň spočítat, vybrat a odvést do veřejného rozpočtu. **Poplatník** je daňový subjekt, jehož předmět (důchod, majetek) je daní podroben, je nositelem daňového břemene. U přímých daní se subjekt daně nazývá poplatník (poplatník a plátce splyne v jednu osobu). U nepřímých daní najdeme oba daňové subjekty: plátce – který odevzdá částku finančnímu úřadu a poplatník – který částku platí v podobě vyšší ceny. (Kubátová (2003), Široký (2008))

2.3.2 VŠEOBECNÉ SPOTŘEBNÍ DANĚ (DANĚ Z PRODEJŮ, DANĚ Z OBRATŮ)

Jak už napovídá název, tyto daně se obecně vztahují téměř ke všem prodejmům (existují však výjimky, prodeje vybraných produktů např. základní potraviny či léky na lékařský předpis jsou z tohoto zdanění vyloučeny). Tyto daně „by měly být uloženy na celý obrat jednotlivých ekonomických subjektů a měly by postihovat všechny výdaje spotřebitelů.“ (Široký, 2008, s. 173). Existují dva druhy všeobecných daní:

- *jednorázové (jednofázové) daně,*
- *vícefázové (vícerázové) daně.*

Jednofázové daně jsou na každou komoditu uvaleny pouze jednou, jen v jedné fázi jejího zhotovení a distribuce. Základ daně tvoří hrubý obrat, bez toho, aniž by se odečetly inputy na daném zpracovatelském stupni. Tyto daně dělíme do tří skupin na základě stupně zpracování, ve kterém se daný výrobek vyskytuje. Jsou to daně:

- *z maloobchodního obratu* – zdaňována je fáze, kdy maloobchod prodává komoditu konečnému spotřebiteli,
- *z velkoobchodního obratu* – zdanění se týká přechodu výrobku z velkoobchodu do maloobchodu
- *tzv. daň výrobová* – spojena s převodem dané komodity od výrobce k velkoobchodu.

Vícefázové daně jsou naopak uloženy v každé části zpracování. Jsou dvojího typu (obrázek č. 2.1):

- *duplicitní (kaskádovitě),*
- *neduplicitní.*

Podle Kubátové (2003, s. 217) „*Duplicita daně vyplývá ze zdaňování výrobku u každého ze zpracovatelů, kdy zpracovatelé nemohou od daňového základu odečíst hodnotu inputů. Počet duplicit je závislý na počtu zdaněných zpracovatelů a obecně platí, že i u jedné komodity se vyskytují výrobky s různým počtem duplicit; nehledě na fakt, že různé komodity mají objektivně různý počet stupňů zpracování.*“ Každý, kdo se tedy podílí na tvorbě daného výrobku, musí vypočítat daň z hodnoty, která už byla dříve částečně zdaněna. Duplicita je největší minus této daně. Aby nedocházelo k tomuto jevu, vznikly tzv. daně z přidané hodnoty. Ty „*odstraňují duplicity tak, že se inputy podruhé už nezdaňují a dani podléhá pouze hodnota přidaná zpracováním u daného plátce. Při dovozu podléhá dani hodnota dováženého zboží či služeb a inputy dovozce jsou ze zdanění rovněž vyloučeny.*“ Kubátová (2003, s. 217) (viz. Kubátová, 2003; Široký, 2008)

Obrázek 2.1: Rozdělení všeobecné daně spotřební obrátové

Zdroj: Široký (2008); vlastní zpracování

2.3.3 SELEKTIVNÍ SPOTŘEBNÍ DANĚ (AKCÍZY)

Široký (2008) uvádí, že určitá skupina výrobků podléhá jak všeobecné tak také selektivní spotřební dani. Tyto výrobky jsou tedy zdaněny dvěma daněmi, čímž jsou postiženy výrazně vyšším daňovým zatížením. „Částka odpovídající příslušnému akcízu totiž vstupuje do základu pro výpočet všeobecné spotřební daně, čímž se ekonomický dopad spotřebních daní zvyšuje.“ (Široký, 2008, s. 187). Tyto daně proto výrazným způsobem ovlivňují dané komodity. Akcízy postihují pouze některé vybrané výrobky a to bez ohledu na to, zda to jsou domácí výrobky či zda se jedná o dovezené zboží. Existuje několik důvodů, proč stát zrovna na tyto výrobky uvaluje selektivní spotřební daň. Mezi tyto důvody patří např.:

- fiskální záměry a potřeby státního rozpočtu,
- politická hlediska,
- regulace spotřeby vybraných výrobků.

„V první řadě se akcízy uvalují na výrobky, které mají dlouhodobou neměnnou spotřebu a vykazují nepružnou cenovou elasticitu poptávky i nabídky. Touto vlastností zaručují stabilní a poměrně lehce odhadnutelný daňový výnos veřejných rozpočtů.“ (Široký, 2008, s. 188) Podle tohoto by pod selektivní zdanění měly spadat také základní potraviny a jiné zboží nezbytné povahy, vysoké daně u těchto položek by však byly politicky neúnosné. Akcízy jsou tedy uvalovány na takové výrobky, u nichž lze toto zdanění ospravedlnit např. jeho škodlivostí (na zdraví nebo na životním prostředí) či exkluzivitou a luxusností. V České republice jsou selektivní spotřební daně uvaleny na výrobky, které jsou vymezené směrnicemi Evropské unie. V současnosti zde existují tyto selektivní spotřební daně: daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproduktů a daň z tabákových výrobků.

Selektivní spotřební daně se vybírají jednorázově. V České republice jsou plátcí této daně provozovatelé daňových skladů, oprávnění příjemci či zástupci nebo výrobci daných komodit. „Daňovým skladem rozumíme objekt, kde se avízované výrobky (prozatím nezatížené daní) vyrábějí, skladují, zpracovávají, přijímají a odesílají.“ (Široký, 2008, s. 193). Správcem daně jsou v tomto případě celní orgány. Jsou to daně jednotkové (specifické), na rozdíl od ostatních daní platby nejsou dány v procentech, ale jsou určeny pevnou částkou na jednotku množství. V České republice jsou všechny akcízy pojaté jako jednotkové daně, výjimku zde tvoří daň z cigaret, které mají jak pevnou část (jednotkovou daň) tak také procentní část. (viz. Široký, 2008)

2.3.4 VÝZNAM DANÍ ZE SPOTŘEBY

Nepřímé daně patří mezi nejvýznamnější zdroje příjmů veřejných rozpočtů. Sleduje se především jejich podíl na hrubém domácím produktu (HDP) a podíl na celkových daňových výnosech. Statistika OECD dělí daně do 6 hlavních skupin, které jsou uvedeny níže v tabulce č. 2.1. Pro tuto práci je důležitá skupina **5000 Daně ze zboží a služeb** (položky, spadající do této skupiny jsou k dispozici v příloze č. 2).

Tabulka 2.1: Rozdělení daní podle OECD

1000	Taxes on income, profits and capital gains	Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů
2000	Social security contributions	Příspěvky na sociální zabezpečení
3000	Taxes on payroll and workforce	Daně z mezd a pracovních sil
4000	Taxes on property	Daně majetkové
5000	Taxes on goods and services	Daně ze zboží a služeb
6000	Other taxes	Ostatní daně

Zdroj: Kubátová (2003), OECD; vlastní zpracování

V příloze č. 3 jsou znázorněny podíly Daní ze zboží a služeb (skupina 5000) na HDP a na celkových daňových výnosech v zemích OECD, které státy vykazovaly v roce 2009. Nejmenší podíly těchto daní na HDP byly vykázány v USA (4,4 %), Japonsku (5,1 %) a ve Švýcarsku (6,3 %). Největší procento podílu spotřebních daní na HDP zaznamenalo Maďarsko (15,4 %), následované Dánskem (15,3 %) a Slovinskem (14,1 %). Nejmenší podíl daní skupiny 5000 na celkových daňových výnosech vykazuje USA (18,5 %), Švýcarsko (20,7 %) a Španělsko (23,3 %). Naopak nejvyšší hodnoty tohoto podílu mělo Chile (55,3 %), Mexiko (51,9 %) a Turecko (45,6 %). „Podíl daní ze spotřeby na celkovém zdanění je relativně vyšší v zemích, v nichž je obecně dosahováno nižších důchodů a jsou zde větší daňové úniky, a tak je přímé zdanění nižší (Mexiko, Turecko, ale také Maďarsko a Polsko).“ Kubátová (2003, s. 220)

2.4 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

Daně z přidané hodnoty se řadí mezi všeobecné spotřební daně. Jsou to daně neduplicitní, jejichž hlavním přínosem je odstranění vady (duplicity) kaskádovitě daně. Každý se již s touto daní setkal. DPH je součástí ceny téměř všeho zboží a služeb, platí jej tedy

všichni při nákupu právě těchto produktů. Je to daň nepřímá, což znamená, že se neváže na důchod poplatníků. Všichni bez ohledu na výši svého důchodu platí stejnou sazbu daně.

Daň z přidané hodnoty je poměrně mladá daň. Prvotní myšlenka o tomto typu daně vznikla v roce 1954 ve Francii, kde také byla poprvé zavedena v praxi, stalo se tak v roce 1968. Od té doby došlo k jejímu ohromnému rozmachu, kdy byla zaváděna především v zemích s vyspělou tržní ekonomikou, v 90. letech pak její začlenění do daňových systémů nastalo také v postkomunistických zemích. Rozvoj DPH ovlivnila také Evropská unie, jejíž komise určila jako jednu z podmínek členství zavedení právě této daně. (Kubátová, 2003)

Bakeš (2003, s. 202) uvádí: *„Daň z přidané hodnoty je daní neutrální, což se projevuje v tom, že se daň vztahuje na všechny podnikatelské aktivity (s výjimkou osvobozených činností) a všechny podnikatelské subjekty (s výjimkou podnikatelů s malým obratem) a tím se vytvářejí pro všechny formy podnikatelské činnosti z daňového hlediska stejné podmínky. Dani z přidané hodnoty podléhá i zboží při dovozu. Daň při dovozu platí jak podnikatelské subjekty a jiné právnické osoby, tak i občané, pokud jimi dovezené zboží překročí určitý limit.“*

Poplatníkem této daně je konečný spotřebitel (tato daň zatěžuje konečného spotřebitele), jejím plátcem je však dodavatel (musí ji odvést). *„Plátce daně má nárok odpočítat od své daňové povinnosti částku daně, kterou zaplatil svým dodavatelům na vstupu. Tím vlastně zdaňuje pouze částku, jež je přidána k jeho nákupní ceně při stanovení ceny prodejní, tedy přidanou hodnotu. Daň pak nese konečný spotřebitel v ceně, kterou musel zaplatit za nakoupené zboží a služby, a nemá už nárok na odpočet daně na vstupu.“* Bakeš (2003, s. 203)

Daň z přidané hodnoty patří mezi nejdůležitější daně, tvoří významnou část veřejných rozpočtů. V příloze č. 4 jsou znázorněny podíly DPH (podle OECD skupina 5111) na HDP a na celkových daňových výnosech v členských státech OECD, které dané země vykazovaly v roce 2009. Nejvyšší podíl DPH na HDP v tomto roce zaznamenalo Dánsko (10,1 %), těsně za ním stojí Švédsko (9,7 %), následuje Finsko (8,8 %). Naopak nejmenší hodnoty vykazovalo Japonsko (2,6 %), Kanada (2,7 %) a Mexiko (3,4 %). Nejvyšší hodnoty podílu DPH na celkových daňových výnosech mělo Chile (až 42,5 %), daleko za ním Nový Zéland (27,4 %) a Izrael (24,6 %). Nejmenší hodnoty pak byly naměřeny v Kanadě (8,8 %), Švýcarsku (12,1 %) a Itálii (13,1 %). V USA není DPH vůbec aplikováno.

2.4.1 PŘIDANÁ HODNOTA

Podle Širokého (2008, s. 117): „*Podstatou daně z přidané hodnoty je zdanění přidané hodnoty, tj. hodnoty zboží, kterou si plátce této daně přidává k hodnotě nakoupeného zboží, jež se jako polotovar stává součástí tohoto nového výrobku.*“ Je to tedy hodnota, kterou subjekt na základě své výrobní činnosti přidává k hodnotě jím nakoupených meziproductů. Do přidané hodnoty spadá: zisk, vyplácené mzdy, renty, úroky, náklady na balení, na přepravu, pojistné a další položky.

Podle Kubátové (2003) každý podnik má své vstupy neboli inputy (položky, které vcházejí do podniku, např. materiál, polotovary) a své výstupy neboli outputy (položky, které opouští podnik, např. výrobky). Existují dvě metody na výpočet přidané hodnoty:

- *přímá rozdílová metoda a*
- *nepřímá rozdílová metoda.*

Nepřímá rozdílová metoda se dnes využívá ve všech státech, které používají daň z přidané hodnoty, neboť je spojena s nižší administrativní náročností. Tato metoda počítá přidanou hodnotu jako rozdíl mezi outputy (o) a inputy (i). Kubátová (2003, s. 218) uvádí: „*Daň je určena nepřímo tak, že od daně z celkových outputů je odečtena daň z celkových inputů za určité období*“:

$$\text{daň na výstupu} - \text{daň na vstupu} = o \text{ krát sazba daně} - i \text{ krát sazba daně}.$$

Přímá rozdílová metoda počítá přidanou hodnotu jako rozdíl mezi výstupy podniku a vstupy podniku za zdaňovací období a poté tento rozdíl násobí sazbou daně:

$$(\text{výstup podniku} - \text{vstup podniku}) * \text{sazba daně}.$$

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, který je používán v ČR (§ 4) popisuje **daň na vstupu** jako daň, která je obsažena v částce za přijaté plnění, daň z poskytnuté úplaty, daň při dovozu zboží, daň při pořízení zboží, daň při poskytnutí služby osobou registrovanou k dani v jiném členském státě, daň při poskytnutí služby zahraniční osobou, daň přiznaná podle § 92a, nebo daň přiznaná při poskytnutí služby podle § 10k. U daně na vstupu vzniká plátcí nárok na odpočet daně. **Daň na výstupu** tvoří daň, kterou je plátce povinen přiznat ze základu daně za uskutečněné zdanitelné plnění, z přijaté úplaty, daň při dovozu zboží, daň při pořízení zboží, daň při poskytnutí služby osobou registrovanou

k dani v jiném členském státě, daň při poskytnutí služby zahraniční osobou, daň přiznaná podle § 92a, nebo daň přiznaná při poskytnutí služby podle § 10k. U tohoto typu daně vzniká plátcí povinnost daň přiznat a zaplatit. Pokud je daň na výstupu vyšší než daň na vstupu, vzniká plátcí **vlastní daňová povinnost** (to znamená, že osoba musí zaplatit daný rozdíl státu). Pokud je daň na výstupu nižší než daň na vstupu, jedná se o **nadměrný odpočet** (v tomto případě naopak osoba získá rozdílnou hodnotu od státu).

2.4.2 VÝHODY A NEVÝHODY DPH

2.4.2.1 Výhody DPH

U DPH převažují klady nad zápory. Široký (2008, s. 178) za největší výhody DPH považuje:

- neutralitu,
- snadnou použitelnost v mezinárodním obchodě,
- transparentnost, možnost zdaňovat nejen zboží, ale také služby,
- výnosnost pro státní příjmy a
- odolnost vůči daňovým únikům.

Neutralita – je dána tím, že DPH neznevýhodňuje žádnou produkční činnost, je neutrální k organizační struktuře subjektu i vůči konkurenci. Nemotivuje k vertikální integraci a zdanění zboží či služby je závislé na celkové výši přidané hodnoty.

Snadná použitelnost v mezinárodním obchodě – daň se týká pouze přidané hodnoty, která je vytvořená v dané zemi a tím je tedy neutrální vůči zahraničnímu obchodu. Sazby DPH jsou v různých zemích odlišné. Proto je dovoz komodit zdaňován v takové výši, v jaké je zdaňováno domácí zboží, na vývoz se daň vůbec nevztahuje. Smyslem tohoto opatření je nastolení rovných podmínek konkurence na trzích v zahraničí a také zamezení kumulace daní v mezinárodních převezech produktů.

Transparentnost – DPH se týká jak zboží, tak služeb a teoreticky se dá říct, že spadá na každý prodej.

Výnosnost pro státní příjmy – DPH tvoří velice významný zdroj příjmů veřejných rozpočtů.

Odolnost vůči daňovým únikům – tahle výhoda je závislá na činnosti ze strany státu. Její základ tvoří promyšlený a důsledný systém daně. Samotné DPH však „nutí k daňové disciplíně a účinně zabraňuje daňovým únikům. To je způsobeno především jejím mechanismem, kdy firma, která si chce od celkové daně odečíst daň zaplacenou na vstupu, prakticky „kontroluje“ její výši u svého dodavatele.“ Široký (2008, s. 179)

2.4.2.2 Nevýhody DPH

Široký (2008, s. 179) mezi nevýhody DPH řadí:

- administrativní náročnost,
- zvýšení inflace a
- problémy spojené s jejím zavedením.

Administrativní náročnost – je spojená se systémem evidence. Stanovení daně má zase značné nároky na vedení přesného účetnictví. Administrativní náročnost je důvodem proč experti nedoporučují rozvojovým zemím zavedení DPH. S touto daní je totiž spojeno obrovské množství plátců, což správu daně výrazně zahlcuje.

Zvýšení inflace – tato pochybnost je dána tím, že DPH je součástí cen téměř všech komodit a výrazně tak může ovlivnit jejich cenu na trhu. Zvýšení sazby daně o určitý procentní bod má za následek zvýšení inflace v celém hospodářství.

Zavedení DPH – je také spojeno se zvýšením inflace. V tomto případě jde však o jev, který je dán spíše z psychologické strany. Základní princip DPH není složitý, ale jeho porozumění a uplatnění v praxi může být ze začátku dost těžké. Se zavedením DPH je spojena určitá nejistota, neboť zavedením DPH se mění celá struktura daní. Podnikatelé se tak snaží tyto nejistoty vyrovnávat prostřednictvím vyšších prodejních cen. (viz. Široký, 2008)

2.4.3 SAZBY DPH

Existují dvě sazby DPH – základní sazba a snížená sazba. Většina zemí, které aplikují tuto daň, používá systém se dvěma a více sazbami, i když je tato struktura mnohem náročnější a nákladnější. Nižší sazba daně se uvaluje na výrobky základní potřeby. Také se s ní lze setkat v případech, které snadněji unikají placení daně. To se týká zejména určitých služeb. Vůči nižší sazbě, která je na takové typy služeb uvalena, jsou poskytovatelé tolerantnější a jsou ochotnější nižší daň zaplatit. S růstem sazby je pak spojeno větší úsilí vyhnout se dani. (Kubátová, 2003) V příloze č. 5 jsou uvedeny sazby daně v zemích OECD platné v roce 2010. Nejvyšší základní sazbu daně má Island (25,5 %), naopak nejnižší je v Japonsku a Kanadě (5 %).

3 SOUČASNÝ STAV DPH V ČR

3.1 VÝVOJ DPH A JEJÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Daň z přidané hodnoty byla v České republice zavedena od 1. ledna roku 1993 (upravena zákonem č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty). Do té doby zde byla uplatňována daň z obratu, která znamenala uplatňování desetitisíce sazeb. Již od zavedení tohoto typu daně byly v ČR používány dvě sazby: základní a snížená. Základní sazba byla uplatňována na zboží a dosahovala hodnoty 23 %. Snížená sazba byla ve výši 5 % a byla použita na převážnou většinu služeb. Sazby DPH se postupně měnily. V tabulce č. 3.1 je uveden jejich vývoj od roku 1993 do roku 2011. 1. května 2004 vstoupila ČR do Evropské unie, což mělo za následek mnohé změny. Původní zákon byl nahrazen zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Vzhledem k tomu, že ČR je členem EU, v rámci které probíhá harmonizace daní, musí ČR do své legislativy zapojovat různé nařízení, směrnice a jiné dokumenty, jež jsou vydávány příslušnými orgány EU. Při rozhodování o různých daňových aspektech tak není ČR zcela suverénní. Více o této problematice lze nalézt v kapitole č. 2.1.2. DPH a Evropská unie.

Tabulka 3.1: Vývoj sazeb DPH v ČR 1993-2011 (v %)

Období	Základní sazba	Snížená sazba
1. 1. 1993 - 31. 12. 1994	23	5
1. 1. 1995 - 30. 4. 2004	22	5
1. 5. 2004 - 31. 12. 2007	19	5
1. 1. 2008 - 31. 12. 2009	19	9
1. 1. 2010 -	20	10

Zdroj: Šíroký (2008), vlastní zpracování

3.1.1 ZÁKON Č. 235/2004 SB., O DANI Z PŘIDANÉ HODNOTY

V současné době je DPH v ČR upravováno zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Tento zákon se skládá ze dvou částí. První část nese název: *Základní ustanovení*, a je rozdělena do čtyř hlav:

- HLAVA I – OBECNÁ USTANOVENÍ (§ 1 - § 4),
- HLAVA II – UPLATŇOVÁNÍ DANĚ (§ 5 a § 87),

- HLAVA III – ZVLÁŠTNÍ REŽIMY (§ 88 - § 92),
- HLAVA IV – SPRÁVA DANĚ V TUZEMSKU (§ 93 - § 110).

HLAVA I pojednává o obecných záležitostech týkající se této daně. V § 1 je uveden **předmět úpravy**: „*Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství¹⁾ a upravuje daň z přidané hodnoty (dále jen „daň“). Daň se uplatňuje na zboží, nemovitosti a služby za podmínek stanovených tímto zákonem.*“ § 2 upravuje **předmět daně**, kterým je:

- dodání zboží nebo převod nemovitosti za úplaty osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti, s místem plnění v tuzemsku (tedy na území ČR),
- poskytnutí služby za úplaty osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti, s místem plnění v tuzemsku,
- pořízení zboží z jiného členského státu EU za úplaty, uskutečněné v tuzemsku osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti,
- dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku,
- pořízení nového dopravního prostředku z jiného členského státu za úplaty osobou nepovinnou k dani.

§ 3 se zabývá **územní působností**, kde jsou vymezeny pojmy jako tuzemsko (tuzemskem se rozumí území ČR), třetí země (území mimo území Evropské unie) a území Evropského společenství (stanoveno příslušným právním předpisem ES). Ve 4 § lze nalézt **vymezení základních pojmů**, které jsou v souvislosti s touto daní v zákoně použity.

HLAVA II se zabývá problematikou uplatňování daně. Je složena z 11 dílů:

- Díl 1 – Daňové subjekty (§ 5 a § 6),
- Díl 2 – Místo plnění (§ 7 - § 12),
- Díl 3 – Zdanitelná plnění (§ 13 - § 20),
- Díl 4 – Uskutečnění plnění a daňová povinnost (§ 21 - § 25),
- Díl 5 – Daňové doklady (§ 26 - § 35),
- Díl 6 – Základ daně a výpočet daně, oprava základu daně a oprava výše daně, opravný daňový základ (§ 36 - § 46),
- Díl 7 – Sazby daně a opravy sazby daně (§ 47 - § 50),
- Díl 8 – Osvobození od daně bez nároku na odpočet daně (§ 51 - § 62),
- Díl 9 – Osvobození od daně s nárokem na odpočet daně (§ 63 - § 71),
- Díl 10 – Odpočet daně (§ 72 - § 79),

- Díl 11 – Vrácení daně a prodej zboží za ceny bez daně (§ 80 - § 87).

Z tohoto úseku je důležité zdůraznit tyto pojmy: **Osoba povinná k dani (§ 5)** – je to fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti. Osobou povinnou k dani je i právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, pokud uskutečňuje ekonomické činnosti. „Za ekonomickou činnost se považují aktivity výrobců, obchodníků, zemědělců, poskytování služeb, výkon samostatně výdělečných činností a soustavné využívání hmotného a duševního majetku.“ Široký (2008, s. 191)

Osoby osvobozené od uplatňování daně (§ 6) – je osoba povinná k dani, která má sídlo nebo místo podnikání v tuzemsku, jejíž obrat nepřesáhne 1 000 000 Kč za nejvýše 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Tato osoba se však může stát dobrovolným plátcem daně. „Vše, co by mohlo být předmětem DPH, se obecně označuje jako plnění. **Zdanitelná plnění** jsou taková, u kterých plátcí daně vzniká povinnost daň přiznat a odvést daň na výstupu.“ Široký (2008, s. 191) Existují také plnění, která jsou od daně osvobozena bez nároku na odpočet daně (např. poštovní služby, rozhlasové a televizní vysílání, pojišťovací činnosti, výchova a vzdělání atd.) a plnění, která jsou osvobozena od daně s nárokem na odpočet daně (např. dodání zboží do jiného členského státu EU či naopak pořízení zboží z jiného členského státu EU, dovoz a vývoz zboží atd.). **Základ daně (§ 36)** – základem daně je vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátec za uskutečněné zdanitelné plnění od osoby, pro kterou je zdanitelné plnění uskutečněno, nebo od třetí osoby, bez daně za toto zdanitelné plnění. Do tohoto základu patří také clo, spotřební a energetické daně a vedlejší výdaje (např. výdaje na přepravu, pojištění apod.). **Sazby daně (§ 47)** – v ČR jsou aplikovány dvě sazby. Základní sazba daně je ve výši 20 %, snížená sazba tvoří 10 %. Snížená sazba se uplatňuje na určité zboží, které je uvedeno v příloze č. 6, teplo a chlad. Dále je tato sazba používána při uplatňování DPH u některých služeb, které jsou uvedeny v příloze č. 7. Pokud je znám základ daně a sazba daně, lze provést **výpočet hodnoty DPH**:

- a) pokud je známa cena dané komodity bez daně

$$DPH = \text{cena bez daně} * \text{sazba} / 100,$$

- b) pokud je známa cena komodity s daní:

$$DPH = \text{cena s daní} * \text{sazba} / (100 + \text{sazba}).$$

V HLAVĚ III se jedná o zvláštních režimech, které mohou nastat při uplatňování DPH a HLAVA IV obsahuje informace o správě DPH v ČR. Správcem této daně je příslušný finanční úřad, v případech dovozu zboží je tímto správcem příslušný celní úřad. § 94 pojednává o **plátcí daně** – plátcem je osoba povinná k dani, která má sídlo nebo místo podnikání v tuzemsku a jejíž obrat za nejvýše 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne částku 1 000 000 Kč. Tato osoba se stává plátcem od prvního dne třetího měsíce následujícího po měsíci, ve kterém překročila stanovený obrat. Dále se plátcem daně stává např. osoba, která pokračuje po zemřelém plátcí v živnosti na základě zvláštního právního předpisu, tato osoba se stává plátcem ke dni následujícímu po dni úmrtí plátce. Plátcem daně se může osoba stát také dobrovolně. V § 94 jsou uvedeny další případy, kdy se osoba stává plátcem daně. V souvislosti s plátcovstvím dochází k registraci (§ 95). **Zdaňovacím obdobím (§ 99)** – je kalendářní čtvrtletí, pokud obrat plátce za předcházející kalendářní rok nedosáhl 10 000 000 Kč. Pokud bylo dosaženo této hranice, zdaňovacím obdobím se stává kalendářní měsíc. Plátce je povinen do 25 dnů po skončení zdaňovacího období podat **daňové přiznání** na tiskopisu předepsaném Ministerstvem financí. Vlastní daňová povinnost je **splatná** ve lhůtě pro podání daňového přiznání (§ 101).

Druhá část tohoto zákona se jmenuje: *Přechodná, zrušovací a závěrečná ustanovení* (§ 111 - § 113). Jsou zde upravena právě přechodná ustanovení, zrušovací ustanovení a v § 13 je uvedena **účinnost** tohoto zákona – tento zákon nabyl účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení ČR k EU v platnost.

3.2 DPH A EVROPSKÁ UNIE

V rámci vytvoření jednotného vnitřního trhu EU zasahuje do oblasti daní. Zaměřuje se především na harmonizaci nepřímých daní. Nerudová (2008, s. 15) definuje daňovou harmonizaci takto: „**Daňová harmonizace představuje proces sbližování daňových soustav států na základě společných pravidel. V rámci harmonizačního procesu lze identifikovat tři základní fáze¹** (harmonizační proces nemusí nutně projít všemi třemi fázemi – může např. skončit pouze harmonizací základů daně a daňové sazby mohou zůstat rozdílné):

- výběr daně, kterou je nutno harmonizovat;
- harmonizace daňového základu (harmonizace metodiky konstrukce);
- harmonizace daňové sazby.“

Nerudová (2008, s. 16) dále uvádí: „*Daňovou harmonizaci lze také chápat jako proces (tedy prostředky k dosažení daného cíle) i výsledek (samotnou harmonizace daňové legislativy) současně. V rámci procesu daňové harmonizace je jako cíl v Evropských společenstvích definováno zavedení jednotného trhu a jeho hladké fungování*⁴.“ Předstupněm daňové mezinárodní spolupráce je **daňová koordinace**. Tu Nerudová (2008, s. 19) popisuje jako „*první stupeň mezinárodního postupu ke sblížení daňových systémů. Jedná se především o vytváření bilaterálních či multilaterálních schémat zdanění za účelem omezení arbitrážních obchodů*⁹. V rámci těchto smluv jsou vydávána doporučení k novelizaci daňových zákonů, a to zejména v oblastech škodlivé daňové konkurence¹⁰. Úkolem daňové koordinace je také zajistit vzájemnou výměnu dat daňových rezidentů jednotlivých států.“ Hlavním úkolem daňové harmonizace a koordinace je umožnit volný pohyb osob, zboží a služeb a také kapitálu v rámci členských zemí EU. Podle Nerudové (2008) se daňová politika EU v současnosti zaměřuje na splnění tří hlavních cílů:

- stabilita daňové kapacity členských zemí,
- bezproblémové fungování jednotného trhu a
- podpora růstu zaměstnanosti.

3.2.1 SMĚRNICE RADY Č. 2006/112/ES

Příslušné orgány EU vytvořily základní předpis tzv. Šestou směrnicí o dani z přidané hodnoty (směrnice č. 77/388/EEC). Tento dokument navazoval na předchozí přijaté směrnice, které vznikaly od počátku 70. let. Šestá směrnice a její postupné novelizace se týkají celé řady oblastí např. dodání zboží, kdo jsou osoby podléhající dani či z jakých transakcí se daň platí a také do určité míry harmonizuje výši sazby DPH.

V současné době je nejdůležitějším předpisem **Směrnice Rady č. 2006/112/ES ze dne 28. Listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty**, která vstoupila v platnost od 1. ledna 2007 a pojednává o společném systému daně z přidané hodnoty. Tato směrnice nahradila tzv. „šestou“ směrnicí, ale prakticky nezměnila její věcný obsah, proto se někdy označuje jako „recast“ šesté směrnice. Zavedením směrnic a různých dalších dokumentů se podařilo vytvořit jednotný systém nepřímého zdanění. (Nerudová, 2008; Široký, 2008) Tato směrnice se skládá z 15 hlav:

- HLAVA I – ÚČEL A OBLAST PŮSOBNOSTI
- HLAVA II – ÚZEMNÍ PŮSOBNOST
- HLAVA III – OSOBY POVINNÉ K DANI

- HLAVA IV – ZDANITELNÁ PLNĚNÍ
- HLAVA V – MÍSTO ZDANITELNÉHO PLNĚNÍ
- HLAVA VI – USKUTEČNĚNÍ ZDANITELNÉHO PLNĚNÍ A VZNIK DAŇOVÉ POVINNOSTI
- HLAVA VII – ZÁKLAD DANĚ
- HLAVA VIII - SAZBY
- HLAVA IX – OSVOBOZENÍ OD DANĚ
- HLAVA X – ODPOČET DANĚ
- HLAVA XI – POVINNOSTI OSOB POVINNÝCH K DANI A NĚKTERÝCH OSOB NEPOVINNÝCH K DANI
- HLAVA XII – ZVLÁŠTNÍ REŽIMY
- HLAVA XIII - ODCHYLKY
- HLAVA XIV – RŮZNÁ USTANOVENÍ
- HLAVA V – ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Tuto směrnici dále doplňuje ***Směrnice Rady 2008/9/ES*** ze dne 12. Února 2008, kterou se stanoví prováděcí pravidla pro vrácení daně z přidané hodnoty stanovené směrnicí 2006/112/ES osobám povinným k dani neusazeným v členském státě vrácení daně, ale v jiném členském státě.

3.2.2 SAZBY DPH V EU

Co se týče harmonizace daňových sazeb, Nerudová (2008, s. 42) uvádí skutečnosti, které tento proces výrazně komplikují. Mezi tyto problémy patří:

- harmonizace sazeb je členskými zeměmi chápána jako zasahování do národní suverenity;
- daňové sazby mohou být nástrojem fiskální politiky a jejich harmonizace tedy nenechává prostor pro ovlivňování agregátní poptávky a nabídky;
- harmonizace sazeb může výrazně ohrozit příjmové stránky rozpočtů v zemích, ve kterých výběr nepřímých daní tvoří podstatnou část příjmů státního rozpočtu;
- neochota Evropské komise právně vymáhat a zajistit implementaci směrnic do národních daňových systémů;
- národní tradice, kterých se členské země vzdávají jen těžko.

V současné době členské státy EU mohou zavést až tři sazby DPH – jedna je základní, další dvě jsou sazby snížené. Sníženou sazbu může stát uvalit pouze na takové zboží a služby, které jsou uvedeny v příslušné příloze dané směrnice. Minimální úroveň snížené sazby je 5 %,

u základní sazby minimum činí 15 %. Konkrétní sazby DPH si může země zvolit sama, nesmí však být nižší než uvedené minimum. Z dlouhodobého hlediska se uvažuje o možnosti zavedení jednotné sazby daně z přidané hodnoty. Tuto má v současné době Dánsko. V příloze č. 8 je možnost vidět současné sazby DPH v zemích EU. Nejvyšší základní sazbu DPH lze nalézt v Dánsku, Maďarsku a Švédsku (25 %), nejnižší základní sazbu má Lucembursko a Kypr (15 %). Všechny země s výjimkou Dánska používají také sníženou sazbu DPH. A ve Francii, Irsku, Itálii, Lucembursku, Polsku, Řecku a Španělsku se lze setkat také s tzv. super sníženou sazbou DPH. (European Tax Handbook 2009)

3.2.3 ROZPOČET EU

Evropská unie hospodaří na základě svého vlastního rozpočtu. Daň z přidané hodnoty patří mezi vlastní zdroje tohoto společného rozpočtu. Tvoří cca 13 % celkových příjmů EU. Tento tzv. zdroj založený na dani z přidané hodnoty se počítá z harmonizovaného vyměřovacího základu, který stanovuje Společenství. Tento základ nesmí přesáhnout 50 % hrubého národního důchodu (dále jen „HND“). V případě, že se tak stane, stává se základnou pro výpočet 50 % HND. Počítá se s jednotou sazbou, která činí 0,30 %. Kromě DPH se mezi příjmy Evropského rozpočtu řadí cla z obchodu s třetími zeměmi, dávky a poplatky související se společnou organizací trhu s cukrem a příspěvek členských států, který je spojen s jejich HND. (www.mfer.cz)

3.3 VÝNOSNOST DPH

3.3.1 PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU

Daň z přidané hodnoty tvoří významnou část příjmů státního rozpočtu. Příjmy SR se používají k financování výdajů SR. *„Příjmy jsou vždy vyjádřením určitého očekávání, založeného na ekonomických pravidlech a právních normách, jehož realizace nemusí odpovídat prognóze. Vždy je však nutné vycházet z takového minima příjmů, které budou schopné zabezpečit nejnutnější potřeby státu.“* Bakeš (2003, s. 104) Dělí se na běžné a kapitálové, kdy běžné příjmy slouží ke krytí běžných výdajů a většinou se pravidelně opakují. Kapitálové příjmy jsou spíše jednorázové a podle Hamerníkové (2010) mezi ně patří: příjmy z prodeje zásob, půdy, koncesí a fixních základních prostředků a kapitálové transfery z nevládních zdrojů. Podle zákona č. 218/2000 Sb. se mezi příjmy SR řadí (§ 6):

- a. výnosy daní včetně příslušenství („*daňovým příslušenstvím rozumíme penále, zvýšení daně, náklady daňového řízení, úroky a pokuty související s platbami, které zákon pod daně zahrnuje.*“ Hamerníková (2010, s. 171)),
- b. pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na úrazové pojištění včetně penále,
- c. výnosy z podílu na clech, který je podle práva Evropských společenství ponechán členským státům na úhradu nákladů spojených s jejich výběrem a výnosy ze sankcí a úhrad exekučních nákladů v celním řízení,
- d. příjmy z činnosti organizačních složek státu a odvody příspěvkových organizací,
- e. odvod zbývajících zisku České národní banky („*ČNB odvádí případný zbytek svých příjmů po zaplacení provozních nákladů a odvodech do rezervního a ostatních fondů státnímu rozpočtu.*“ Hamerníková (2010, s. 172)),
- f. sankce za porušení rozpočtové kázně,
- g. správní a soudní poplatky (Hamerníková (2010, s. 172) uvádí: „*Správní poplatky připadají částečně státu a částečně obcím či krajům, soudní poplatky jsou inkasovány za úkon soudů.*“)
- h. úhrady spojené s realizací státních záruk,
- i. příjmy z prodeje a pronájmu majetku České republiky
- j. splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých ze státního rozpočtu,
- k. peněžní dary poskytnuté organizačním složkám státu použité v běžném rozpočtovém roce,
- l. výnosy z majetkových účastí státu,
- m. výnosy z cenných papírů, jejichž nákup byl realizován z prostředků státního rozpočtu,
- n. penále za neoprávněně použité nebo zadržené prostředky poskytnuté z Národního fondu,
- o. prostředky získané od Národního fondu za prostředky vydané ze státního rozpočtu podle § 38,
- p. pokuty,
- q. další příjmy stanovené tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.

Na základě druhového třídění podle rozpočtové skladby se příjmy SR dělí na daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a přijaté dotace. V tabulce č. 3.2 je toho druhové rozčlenění upraveno, jsou zde uvedeny také hodnoty těchto příjmů v roce 2009. Celkové příjmy v tomto roce tvořily 974,61 mld. Kč. Celkové výdaje byly 1 167,01 mld. Kč. V tomto roce tedy stát

hospodařil se ztrátou. Schodek státní rozpočtu byl ve výši 192,39 mld. Kč (hodnoty jsou získány z dokumentu s názvem Státní závěrečný účet pro rok 2009).

Tabulka 3.2: Příjmy SR v roce 2009

v mld. Kč

Ukazatel	Rozpočet 2009		Podíl na celkových příjmech
	schválený	skutečnost	
<i>Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)</i>	992,2	833,22	85,49%
z toho daně z příjmů fyzických osob	107,2	85,65	8,79%
z toho daně z příjmů právnických osob	130,3	83,34	8,55%
z toho daň z přidané hodnoty	194,1	176,72	18,13%
z toho zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (spotřební daně)	143,9	123,84	12,71%
z toho pojistné na soc. zab. a přísp. na státní politiku zaměstnanosti	396,68	347,86	35,69%
<i>Nedaňové příjmy</i>	20,69	29,23	3,00%
<i>Kapitálové příjmy</i>	1,66	2,37	0,24%
<i>Přijaté transfery</i>	99,45	109,8	11,27%
<i>Celkem</i>	1114	974,61	100,00%

Zdroj: Hamerníková (2010), MF ČR; vlastní zpracování

3.3.1.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy patří mezi nejdůležitější finanční zdroje státního rozpočtu. Patří zde:

- všechny daně, které jsou součástí daňového systému ČR (výjimku tvoří daň z nemovitostí, která směřuje rovnou do rozpočtů obcí),
- poplatky (kromě místních poplatků, které jsou součástí příjmů rozpočtů obcí),
- cla a
- pojistné na sociální zabezpečení.

V roce 2009 byly celkové daňové příjmy ve výši 833,22 mld. Kč, na celkových příjmech (974,61 mld. Kč) se tak podílely 85 %. Nejvyšší podíl v této skupině zdrojů pak měly příjmy

z daně z přidané hodnoty, které v roce 2009 dosáhly částky 176,72 mld. Kč, a podíl na celkových příjmech pak tvořil 18,13 %. Po položce pojistné na sociální zabezpečení a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti jsou příjmy DPH vždy nejvyšší částí daňových příjmů SR. V tabulce č. 3.3 je ukázán vývoj těchto příjmů od roku 2004 (vstup ČR do EU) do roku 2009 (hodnoty jsou získány ze Státních závěrečných účtů pro dané roky). Příjmy DPH jsou rok od roku vyšší. V roce 2004 činily 140,38 mld. Kč. V roce 2009 už to bylo 176,72 mld. Kč. Na celkových příjmech SR se tyto zdroje podílí v průměru 17 %. Je možno vidět, že příjmy z této daně jsou opravdu vysoké a tvoří významnou část zdrojů financování veřejných statků a služeb. Pro rok 2010 ještě není k dispozici Státní závěrečný účet, kde by se daly tyto hodnoty zjistit.

Tabulka 3.3: Příjmy SR z DPH v letech 2004-2009

v mld. Kč

Rok	Příjmy DPH			Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	Celkové příjmy	Podíl příjmů DPH na celkových příjmech
	Rozpočet schválený	Skutečnost	% plnění			
2004	133,40	140,38	105,20	718,00	769,21	18,25%
2005	154,30	146,82	95,20	771,62	866,46	16,94%
2006	156,70	153,51	98,00	802,89	923,06	16,63%
2007	163,60	166,63	101,90	900,65	1025,88	16,24%
2008	191,90	177,82	92,70	929,89	1063,94	16,71%
2009	194,10	176,72	91,00	833,22	974,61	18,13%

Zdroj: MF ČR, vlastní zpracování

Kromě daní patří mezi daňové příjmy také poplatky. „**Poplatek** je peněžním ekvivalentem za služby poskytované veřejným sektorem. Jako takový je účelový, dobrovolný, nepravidelný a nenávratný. Poplatkem je tedy například poplatek za vystavení pasu, za povolení k podnikání apod. V případě poplatku vstupují subjekt a stát (obec) do transakce; subjekt dostává nějakou konkrétní protihodnotu.“ Kubátová(2003, s. 16). Poplatky se dále dělí na:

- správní poplatky,
- soudní poplatky,
- místní poplatky,

- poplatky související s životním prostředím.

Mezi daní a poplatkem existuje tenká hranice. V praxi se lze setkat s platbami, které mají jak daňové tak nedaňové vlastnosti. Pak je mnohdy obtížné stanovit, zda se jedná o poplatek či daň.

Clo je „veřejná dávka, kterou vybírá státní orgán za zboží při překročení státní hranice. *Clo* vstupuje do ceny zboží, vede k jeho zdražení, a tím ztěžuje jeho uplatnění na trhu.“ Geršlová (2003, s. 62) Na oficiálních webových stránkách Celní správy České republiky lze nalézt tuto definici: „*Clo, resp. celní poplatek, je dávka vybíraná státem při přechodu zboží přes celní hranici. Stát, nebo skupina států je používá jako tzv. ochrannářský prostředek (aby ochránil svůj vnitřní trh před zbožím z okolních zemí), jako prostředek ekonomické formy politického boje a v neposlední řadě jako prostředek, jak získat peníze. Vybírání cla kontroluje celní správa (celní úřad) té dané země a upravuje ho celní zákon.*“ Celní výnosy patří mezi vlastní zdroje společného rozpočtu EU, na kterém se podílejí přibližně 13 %. Cla jsou uvalována na zboží, které je dováženo na území EU ze třetích zemí (tedy nečlenských států). Země, které tyto dávky vybírají, si ponechávají 25 % výnosu cel na krytí administrativních nákladů, zbytek plyne do společného rozpočtu EU. (Kaňa, 2008)

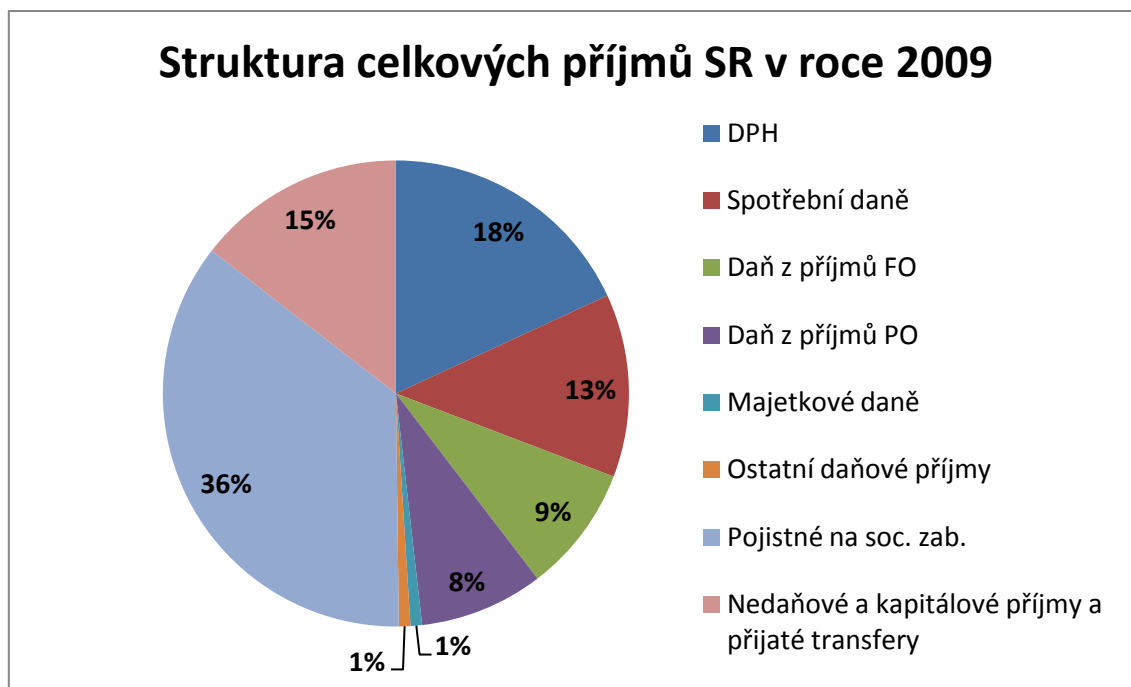
Podle Kubátové (2005) zvláštní postavení v této struktuře zaujímají **příspěvky na sociální zabezpečení** (pojištění). Tyto příspěvky platí zaměstnanci, zaměstnavatelé za své zaměstnance a osoby samostatně podnikající. Slouží k financování výdajů na:

- starobní a invalidní důchody,
- nemocenské dávky,
- dávky v mateřství,
- dávky v nezaměstnanosti,
- náhrady při pracovních úrazech,
- další dávky,
- zdravotnické služby.

Tyto platby mají některé vlastnosti, kterými se velmi podobají daním, jiné rysy zase mají shodné s poplatky. Příspěvky jsou dány zákonem a platí se povinně. Jejich výše je odvozena od výše důchodu, z něhož se platí a do určité míry je závislá na výši plnění. „*Někdy jsou příspěvky placeny do zvláštního fondu, a ne do veřejného rozpočtu jako daň; avšak příspěvky zpravidla celé náklady systému pojištění nepokrývají, a proto je nutno tyto fondy dotovat ze státního rozpočtu. Dotace ovšem zpochybňuje způsob chápat příspěvek na sociální pojištění jako nedaňový příjem. V naší republice jsou příspěvky na sociální pojištění (nemocenské, důchodové a státní politika zaměstnanosti) příjmem státního rozpočtu, zatímco příspěvky na*

zdravotní pojištění plynou do zvláštního fondu, do něhož však přispívá i státní rozpočet.“ Kubátová (2003, s. 17). V grafu č. 3.1 je znázorněna struktura celkových příjmů SR v roce 2009.

Graf 3.1: Struktura celkových příjmů SR v roce 2009 (v %)

Zdroj: MF ČR, vlastní úprava

3.3.2 ROZPOČTOVÉ URČENÍ VÝNOSŮ DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY

Daň z přidané hodnoty je typem sdílené daně tzn. že neplyne celá do státního rozpočtu, ale její část směřuje také do místních rozpočtů. Toto rozdělení upravuje zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů. DPH je rozdělena takto: kraje získávají podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty, obce podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty. SR si ponechává 69,68 %. Celostátním hrubým výnosem daně se podle zákona rozumí peněžní prostředky vybrané v průběhu rozpočtového roku správcem daně, snížené o vrácené prostředky; do celostátního hrubého výnosu daně se nezahrnují částky vybrané na pokutách a částky použité na úhradu nákladů daňového řízení. V roce 2009 byl celostátní výnos DPH 252,7 mld. Kč. Do příjmů krajů bylo převedeno 21,8 mld. Kč a obce získaly 54,2 mld. Kč. Ve státním rozpočtu tak zůstalo 176,7 mld. Kč. Oproti roku 2008, kdy celostátní výnos DPH

tvořil 254,8 mld. Kč, došlo v roce 2009 k meziročnímu poklesu této částky o 0,8 %. Tento pokles je vysvětlován dopadem ekonomické recese, která byla příčinou nízké konečné spotřeby domácností a také vlády. Negativní vliv měly také legislativní změny – konkrétně novela zákona o DPH k 1. 4. 2009, která zrušila zákaz odpočtu daně při pořízení osobního automobilu, u jeho technického zhodnocení, přestavby motorového vozidla na osobní automobil a osvobození od daně při dodání osobního automobilu, při jeho pořízení neměl plátce daně nárok na odpočet daně. Významný pokles je zapříčiněn také vrácením DPH v jiných členských státech EU a zahraničním osobám povinným k dani, kdy v roce 2009 bylo takhle vráceno 4,9 mld. Kč. (Státní závěrečný účet za rok 2009)

3.3.3 VÝNOSNOST DPH PODLE STATISTIKY OECD

DPH je podle OECD řazeno jako skupina 5111. V příloze č. 4 jsou znázorněny podíly této daně na HDP a na celkových daňových výnosech, které členské státy OECD vykazovaly v roce 2009. Podle statistiky OECD se daň z přidané hodnoty v České republice v roce 2009 podílela na HDP 7,1 %. Přitom největší hodnotu tohoto podílu vykazovalo Dánsko (10,1 %) a naopak nejmenší hodnotu mělo Japonsko (2,6 %). Podíl této daně na celkových daňových výnosech v ČR tvořil 20,5 %. Největší podíl byl zaznamenán v Chile (až 42,5 %), nejmenší pak v Kanadě (8,8 %).

4 ASPEKTY DAŇOVÉ REFORMY

4.1 DAŇOVÁ REFORMA

Kubátová (2005, s. 13) definuje daňovou reformu takto: „*Daňovou reformou rozumíme podstatnou změnu daňových zákonů, která má sociálně ekonomické cíle. U daňové reformy se předpokládá, že pozitivně ovlivní ekonomický růst a že přerozdělí daňové břemeno spravedlivěji, než tomu bylo před reformou. Formulují se i další cíle jako snížení státního dluhu, splnění podmínek vstupu do Evropské unie atd. Rozdíl mezi daňovou reformou a pouhou menší změnou daňových zákonů je někdy nezřetelný a politikové vydávají pouhé novely zákonů za reformu.*“ Daňová reforma se skládá ze dvou částí – plánování a realizace. Důležitá je především první fáze – tedy plánování. „*V ní je třeba si ujasnit, zda je daňová reforma nezbytná, cíle, kterých chce reforma dosáhnout, návaznost daňové reformy na vývoj dalších sfér veřejných financí, především na důchodový systém, respektive systém sociálního zabezpečení, zdravotní politiku státu a dále na hospodářskou a sociální politiku v širším kontextu.*“ Hamerníková (2010, s. 313) Ve druhé fázi – realizaci – se pak hledají potřebné prostředky, díky kterým dojde k naplnění vytyčených cílů daňové reformy. Je zapotřebí sledovat zpětnou vazbu a v nutných případech provádět úpravy tak, aby bylo možné dosáhnout původního záměru. Důvody k provedení takové reformy jsou různé. Obvykle je daňová reforma spojována s globalizací světové ekonomiky, daňovou konkurencí, daňovou koordinací a harmonizací, stabilizací veřejných financí, sociálním napětím, které je úzce spojeno s nacionalistickými a regionalistickými tendencemi a v neposlední řadě také s ekonomickým rozvojem společně s rozvojem komunikačních technologií a elektronizace. (Hamerníková, 2010)

Podle Hamerníkové (2010) slouží daňové reformy k naplnění právě těchto cílů:

- zajištění dostačujícího daňového výnosu,
- zabezpečení konkurenceschopnosti a podpora růstu ekonomiky,
- důraz na efektivnost zdanění společně se změnou daňové správy.

4.2 DPH A DAŇOVÁ REFORMA

Tato práce je zaměřena na daň z přidané hodnoty uplatňovanou v České republice. Navrhované změny této daně jsou zaměřeny především na stabilizaci veřejných financí, jsou spojeny hlavně s důchodovou reformou a růstem deficitu státního rozpočtu. Cílem této obměny DPH má být tedy zabezpečení dostatečného daňového výnosu. Země si potřebují

zajistit postačující daňové výnosy. V této oblasti mají stále větší význam nepřímé daně. Zabezpečení dostatečného daňového výnosu je tak spojeno již se samotnou existencí DPH. „*V současné době pouze USA mezi členskými státy OECD nemá daň z přidané hodnoty. Přitom v roce 1980 daň z přidané hodnoty neměly zavedenu ani dvě třetiny států OECD. Proces jejího zavedení, mj. i proto, že je schopna postihnout nejen zboží, ale i stále se rozšiřující služby, byl u většiny států spojen se zvýšením daňového výnosu.*“ Hamerníková (2010, s. 314) Pokud dojde ke sjednocení sazeb, dá se mluvit také o zefektivnění zdanění, které by se projevilo ve formě snížených administrativních nákladů.

4.3 VLÁDNÍ ŠKRTY A DŮCHODOVÁ REFORMA

Na podzim minulého roku (2010) se na politické scéně začalo hodně mluvit o situaci veřejných financí v ČR. V souvislosti s vytvářením státního rozpočtu pro rok 2011 se začal řešit problém spojený s neustále rostoucím deficitem státního rozpočtu a nastalo projednávání dlouho očekávané penzijní reformy, kterou aktivně řeší Bezděková komise již od roku 2004. Především s důchodovou problematikou je spojen také budoucí vývoj DPH.

V České republice proběhly ve dnech 28. a 29. května roku 2010 volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. V těchto volbách bylo celkem odevzdáno 5 230 859 platných hlasů. Nakonec volby vyhrála Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), která získala 1 155 267 platných hlasů (22,08 %). Za ní se umístila Občanská demokratická strana (ODS), která dosáhla 1 057 792 hlasů (20,22 %). Na třetím místě se umístila TOP 09 s celkovým počtem 873 833 hlasů (16,7 %), pomyslnou bramborovou medaili získala Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), která měla 589 765 hlasů (11,27 %). A páté místo obsadila strana s názvem Věci veřejné (VV), která získala 569 127 hlasů (10,88 %). Tyto strany začaly kromě jiných záležitostí řešit také důchodovou reformu. (Český statistický úřad)

Při sestavování zákona o státním rozpočtu České republiky pro rok 2011 bylo schváleno, že schodek rozpočtu pro tento rok se bude pohybovat ve výši 135 miliard Kč. Aby bylo možno takové hodnoty vůbec dosáhnout, musí vláda provést škrty ve výši 78,5 miliard Kč. Takové finanční postupy zasáhnou jak rodiny, tak také firmy. Vláda na svém středním jednání, které proběhlo 22. září 2010, schválila tato opatření týkající se roku 2011:

- zdanění stavebního spoření (6,5 mld. Kč),
- zavedení tzv. povodňové daně (4,5 mld. Kč),

- stropy na sociální a zdravotní pojištění ve výši šestinásobku průměrné mzdy (3,1 mld. Kč),
- škrty v nemocenské (9,8 mld. Kč) – firmy budou platit za své zaměstnance nemocenskou po dobu tří místo dvou týdnů,
- nižší dávky z Janotova balíčku – i po měsíci nemoci budou lidé dostávat jen 60 % platu,
- nižší dávky pro nezaměstnané – člověk, který odejde sám z práce, má nárok na podporu jen do výše 45 % předchozího výdělku (oproti 65 %),
- seškrtnání porodného (1,3 mld. Kč) – porodné bude vypláceno pouze na první dítě a to ve výši 13 000 Kč a pouze těm rodinám, které mají příjem menší než 2,4 násobek životního minima,
- nižší dávky zdravotně postiženým (1,5 mld. Kč) – lidé lehce zdravotně postižení budou dostávat příspěvek na péči ve výši 800 Kč (oproti 2 000 Kč),
- snížení čtyřleté rodičovské (1 mld. Kč),
- zrušení sociálního příplatku (2 mld. Kč),
- zdanění životního pojištění – předčasný výběr tohoto pojištění bude vždy zdaněn,
- zdanění solárního byznysu – podnikání v oblastní solárních elektrárnách už nebude disponovat téměř šestiletými daňovými prázdninami jak tomu bylo v roce 2010,
- omezení výdajů na stavbu silnic a železnic (34 mld. Kč),
- snížení platu státních zaměstnanců, soudců a politiků a v neposlední řadě také
- zvýšení snížené sazby DPH či úplné sjednocení sazeb DPH.

(Vašek; Škodová; red dom, 2010)

V souvislosti se sestavováním státního rozpočtu pro rok 2011 se ukázalo, že na důchody se vyplácí více než $\frac{1}{4}$ rozpočtu, ale přesto tyto výdaje nejsou dostačující. Příjmy z důchodového pojištění nejsou schopny pokrýt výdaje na penze. Tato situace je dána zejména demografickým vývojem v České republice, kdy dochází k projevům fenoménu stárnutí populace. Ten je charakteristický rostoucím podílem osob ve vyšších věkových skupinách, prodlužující se střední délkou života, která je spojena s poklesem úmrtnosti a nízkou porodností, a také zvyšujícím se průměrným věkem. Stávající důchodový systém používaný v České republice je založen na principu průběžného financování, kdy zaměstnaní lidé odvádí pojistné, které se využívá k financování penzí současných důchodců. Nízká porodnost bude mít v budoucnu za následek pokles počtu zaměstnaných osob – tím tedy poklesnou příjmy z pojistného. Prodlužující se střední délka života zase povede k růstu doby pobírání důchodu – a tím tedy k růstu důchodových nákladů. Je tedy jasné, že je zapotřebí konečně realizovat důchodovou reformu, o které se aktivně jedná již od roku 2004. V takové

podobě je jinak státní rozpočet dlouhodobě neudržitelný. Na webových stránkách Hospodářských novin (www.ihned.cz) tuto situaci nazvali jako „Velký důchodový průšvih“. V roce 2010 stát vybral na důchody o 32 mld. Kč méně než potřeboval. Podobný vývoj se očekává také v roce 2011 a to i přesto, že do státního rozpočtu má putovat o 17 mld. Kč více peněz vybraných právě na důchodovém pojištění (kvůli předpokládanému růstu ekonomiky). Vláda ale počítá se zvýšením důchodů v průměru o 371 Kč (což bude stát přibližně 13 mld. Kč) a také s růstem počtu penzistů minimálně o 30 000. *„Bez zásadní důchodové reformy je současná výše důchodů dlouhodobě neudržitelná. Tedy pokud nezvýšíme hranici věku pro odchod do důchodu nad 70 let. Ale to si, doufám, nikdo z nás nepřeje.“* řekl ministr financí Miroslav Kalousek. Česká republika tedy potřebuje zvýšit svou příjmovou stránku státního rozpočtu. Zároveň však vláda nechce zvyšovat daňové zatížení. Na jednu stranu by se měly snížit odvody na sociální pojištění, na druhou stranu by však mohly růst nepřímé daně. Ve spojení s touto problematikou se začala řešit otázka DPH a jejich sazeb. (Vašek; Weikert, 2010)

4.4 NÁVRHY ZMĚN

Ve vládě se v průběhu času objevilo několik návrhů změn, týkajících se sazeb DPH:

- zvýšení snížené sazby z 10 % na 12 %
- zvýšení snížené sazby z 10 % na 17 %
- jednotná sazba ve výši 19 %
- jednotná sazba ve výši 20 % s výjimkami
- jednotná sazba 18 % bez výjimek či tři sazby DPH
- jednotná sazba 17,5 % od roku 2013 (v roce 2012 zvýšení snížené sazby z 10 % na 14%)

4.4.1 VARIANTA ZVÝŠENÍ SNÍŽENÉ SAZBY DPH Z 10 % NA 12 %

Jako první se ve vládě objevil návrh zvýšit sníženou sazbu DPH z původních 10 % na 12 %. Takovéto zvýšení by mělo vliv na mírné zdražení potravin, léků a dalších základních potřeb a služeb, které spadají pod sníženou sazbu daně (příloha č. 6 a 7). K takové změně mělo dojít od 1. dubna roku 2011. Většinou je nejlepší provádět takové obměny na začátku roku. Ministr financí Miroslav Kalousek (TOP 09) ani premiér Petr Nečas (ODS) si však nepřáli zvyšovat DPH od počátku roku 2011 a vzhledem k tomu, že u DPH existují také čtvrtletní plátcí (DPH není roční daní), je toto datum vhodnější. Zvýšení snížené sazby o dva

procentní body by přineslo až 13 mld. Kč. Tyto peníze by byly použity výhradně na financování důchodové reformy, stály by mimo státní rozpočet. (Vašek; Plesl, 2010)

4.4.2 MOŽNOST ZVÝŠENÍ SNÍŽENÉ SAZBY DPH Z 10 % NA 17%

Na konci září roku 2010 přišel premiér Petr Nečas s novou myšlenkou – od roku 2012 zvýšit spodní sazbu DPH o 6-7 procentních bodů (p.b.). Současně s tímto úkonem by snížil horní sazbu DPH z 20 na 19%. Tyto změny jsou spojeny s jeho dalším návrhem – a to snížit podnikům odvody na sociální pojištění o 3,5 %. Takové snížení by však stát připravilo o 36 mld. Kč. A tento rozdíl by měla splatit právě zvýšená daň z přidané hodnoty. Kromě toho by však příjmy z vyšší DPH měly být použity také na financování penzijní reformy. Ovšem z výpočtů Hospodářských novin vyplývá, že zvýšení snížené sazby DPH o 7 p.b. přinese do státního rozpočtu 45 mld. Kč. Po odečtení 36 mld. Kč, o které by stát přišel v souvislosti se snížením odvodů sociálního pojištění, by tak na financování důchodové reformy zůstalo pouze 9 mld. Kč. A to by určitě nestačilo. (Vašek; Škodová, 2010)

Takovéto zvýšení snížené sazby už by mělo mnohem větší dopady na ceny než původně zamýšlený růst o 2 p. b. Rovněž by záleželo na provozovateli a podnikateli, jak by růst DPH aplikovali do konečné ceny pro spotřebitele – plně či zda by si část náúčtovali sami sobě a snížili by marže. Nejcitlivější a nejdiskutovanější otázkou jsou potraviny. Podle ministra zemědělství Ivana Fuksy (ODS) by se ceny potravin zvýšily zhruba o 3 %. Část zdražení by byla ovlivněna konkurenčním bojem na trhu (zejména supermarkety, které tlačí ceny dolů). Jiný názor na věc má viceprezident Svazu obchodu a cestovního ruchu Petr Vyhnálek, který předpokládá nárůst cen o 5-7 %. Podle něj se do růstu cen zapojí také očekávané zdražení energií a nízké prodejní marže. Podle poslance KSČM Pavla Kováčka růst DPH negativně ovlivní kvalitu potravin. A prezident Agrární komory Jan Veleba předpokládá, že některá odvětví úplně zaniknou, jelikož růst DPH pro ně bude likvidační (např. chov prasat). (vnj; ČTK, 2010)

S tímto návrhem Nečas uspěl u TOP 09, naopak ČSSD a KSČM ho zcela zamítlo. Věci veřejné byly docela zdrženlivé. Strana si byla dobře vědoma, jaké dopady by zdražení způsobené vyšší sazbou DPH mělo především na důchodce a chudší rodiny. Přesto se však koalice shodla na tom, že sazbu je nutno zvýšit, zatím však není jasné o kolik. Určitě to ale bude razantnější zvýšení, než původně zamýšlená 12 % snížená sazba. (Škodová; 2010)

Podle premiéra je 17 % maximum, více by sníženou sazbu nezvyšoval. Pokud však chce z těchto příjmů financovat ztráty způsobené poklesem odvodů sociálního pojištění a zároveň také důchodovou reformu, rozhodně 17 % nebude dostačující. (Vašek; Škodová, 2010)

4.4.3 JEDNOTNÁ SAZBA DPH 19 %

V souvislosti s financováním penzijní reformy, v polovině listopadu roku 2010 vystoupil ministr financí Miroslav Kalousek s návrhem zvýšit sníženou sazbu DPH na 19 %. V rozhovoru pro Hospodářské noviny uvedl: *„Samozřejmě bych si přál, aby byla penzijní reforma co nedůslednější, což si vyžádá nemalé transformační náklady. V takovém případě bych byl nejraději, abychom měli jedinou sazbu DPH. To je ostatně snem každého ministra financí, neboť to automaticky odstraňuje řadu daňových úniků. A v takovém případě bych měl sazbu DPH nejraději na úrovni 19 procent.“* Dále také uvedl důvod tohoto zvýšení: *„Důsledná penzijní reforma s sebou nese poměrně významné transformační náklady. Ty je potřeba z něčeho ufinancovat a všechny tři strany současné koalice se shodují, že významným zdrojem pro tento účel je zvýšené inkaso z DPH.“* Stejný postup navrhla také Národní ekonomická rada vlády (NERV). (Plesl, 2010)

Vyšší DPH by se měla začít platit již od roku 2012. Sjednocení sazeb DPH na 19 % by přispělo do státního rozpočtu až 46 mld. Kč ročně, což by rozhodně výrazně napomohlo při financování důchodové reformy, která by se měla rozjet již v roce 2013. Peníze, které by byly vybrány díky sjednocené sazbě, by vedly na speciální důchodový účet – tzn., že by nebyly použity na financování jakýchkoli veřejných výdajů, nýbrž by byly použity výhradně jako zdroje financování penzijní reformy. (Vašek, 2010)

Pro tento návrh byly strany ODS a TOP 09. S tímto plánem však vůbec nesouhlasily Věci veřejné. Za velmi citlivou stránku v této oblasti považovali prudké zvýšení cen potravin. Jejich požadavkem bylo, aby ceny aspoň základních potravin zůstaly ve snížené sazbě. Ekonomický expert a poslanec VV Michal Babák uvedl: *„Nám se to moc nelíbí. Budeme trvat na tom, aby zůstala nižší sazba DPH, třeba i jen s několika položkami, jako jsou základní potraviny, léky nebo dětské pleny.“* Premiér Nečas, který se sjednocenou sazbou DPH ve výši 19 % souhlasí, na toto odpověděl: *„Chtějí tam nechat položku, která je nejvíce rezistentní vůči úpravám DPH, což nedává ekonomický smysl. Je to spíše politická proklamace.“* Babák však tvrdí, že marže obchodníků s potravinami jsou již tak nízké, že neexistuje způsob, jak zvýšené DPH zákazníkům vynahradit a argumentuje: *„Ten rabat je tak na úrovni*

10 až 15 procent, takže není možné, aby si ho obchodníci snížili o devět procent. Vidím to tak na dvě procenta.“ V souvislosti s touto problematikou se začalo mluvit o případných kompenzacích lidem s nízkými příjmy. Nečas v rozhovoru pro Hospodářské noviny uvedl: *„Dovedu si představit řešení, které by v sobě zahrnujlo sjednocení sazby DPH v jednom kroku s tím, že by se upravila výše životního minima, a tím pádem i výše některých kompenzačních sociálních dávek včetně základní výměry důchodů, aby pohyb cen potravin byl kompenzován sociální citlivým skupinám.“* Kompenzace však názor Věcí veřejných nezměnily, Babák odpověděl takto: *„Pokud vláda ponechá v nižší sazbě DPH jen pár klíčových položek, bude to podle našich propočtů znamenat výpadek plánovaných příjmů v rozmezí tří až sedmi miliard korun. Ale pořád zbude více než čtyřicet miliard mimořádného inkasa, takže v tom nevidíme problém.“* (Plesl, 2010)

V souvislosti s takovou razantní změnou se objevily různé propočty, které by vyhodnotily, jak takové zvýšení sazby DPH ovlivní hospodaření rodin. Z různých analýz vyplynulo, že sjednocení sazeb DPH na 19 % by mělo za následek zvýšení životních nákladů rodin o 500-1 000 Kč měsíčně. Ovlivněny by byly především rodiny s nízkými příjmy, které se pohybují na hranici chudoby. Zastánci tohoto návrhu ovšem poukazují také na fakt, že horní sazba DPH, která je nyní 20 %, by byla snížena na 19 % a tím pádem by došlo k poklesu cen např. u osobních aut, pohonných hmot či cigaret. Podle NERV by mělo sjednocení sazby přispět k posílení konkurenceschopnosti. (Vavroň, 2010)

Tento návrh přetrval až do února roku 2011. Poté se začala řešit další varianta – a to sjednocení sazby DPH místo na 19 % rovnou na 20 %. V tomhle případě by však byla udělena výjimka několika málo produktům, které by spadaly pod sazbu 10 %.

4.4.4 JEDNOTNÁ SAZBA DPH 20 %

V únoru roku 2011 se ekonomičtí ministři objevili s novou zprávou, která se týkala sazeb DPH. Bylo navrženo sjednotit tuto sazbu namísto původně zamýšlených 19 % rovnou na 20 %. Tím pádem by se snížená sazba DPH zvýšila o 10 p. b., zatímco zvýšená sazba by zůstala stejná. Zároveň by však některým potravinám byla udělena výjimka (na základě žádosti Věcí veřejných) – tzn., že některé výrobky by spadaly pod sníženou 10 % sazbu. Do této skupiny patří:

- chléb,
- mléko (bez ostatních mléčných výrobků),
- brambory,

- syrová a nezpracovaná zelenina,
- nezpracované ryby,
- dětská mléčná výživa a
- potraviny pro pacienty s cukrovkou a dalšími metabolickými problémy.

Tato změna by státu přinesla 58 mld. Současně by se změnilo rozpočtové určení daní, tudíž veškeré příjmy z DPH by byly určeny přímo na financování penzijní reformy. Jednotná sazba 20 % měla být původně aplikována od roku 2012, nakonec se však koalice shodla na zavedení této daně již v posledním čtvrtletí roku 2011. (ČTK, 2011)

Tato obměna by způsobila vysoký růst cen a to v přepočtech o 4-7 %. Zdražení by se týkalo nejen potravin, ale také by mělo vysoké dopady na náklady spojené především s bydlením, dále na dopravu, zdraví, kulturu, cestovní ruch a mnohé další. V médiích se hodně hovořilo o dopadu takové sazby na knihy, do oběhu se dostala také petice. Zdražení u knih je spojen také s vyššími náklady studentů, vědců a dalších podobných skupin obyvatelstva. Z výpočtů vyplývá, že každá osoba si měsíčně připlatí 250-300 Kč. Pro lidi, kteří vynakládají nejvíce svých peněz na potraviny a bydlení, může být však tato částka ještě vyšší. Existuje také možnost, že s takovým zvýšením výdajů klesne spotřeba a paradoxně by se tak příjem státu mohl snížit. Lidé by mohli jezdit za levnějšími nákupy do ciziny. Prodejci by mohli poklesnout tržby. V souvislosti se zvýšením DPH se také předpokládá, že vzroste inflace a to až o 4 p. b. S vyšší DPH může dojít také k propouštění a růstu nezaměstnanosti. (hal, 2011)

Výrazný vliv by mělo vyšší DPH také na zdravotnictví. Zdražily by nejen léky, ale také zdravotnické pomůcky a jiný lékařský materiál. Podle odhadů ministra zdravotnictví Leoše Hegera (TOP 09) by náklady vzrostly až o 10 %, pohybovaly by se ve výši 14 mld. Kč. Vzhledem k tomu, že reforma je potřebná nejen u důchodů, ale také ve zdravotnictví, tyto peníze by určitě chyběly a reforma by se prováděla mnohem obtížněji. (mil; ČTK, 2011)

Jako reakci na prudký růst cen, který by doprovázel zvýšení spodní sazby DPH na 20 %, si Hospodářská komora (HK) připravila vlastní koncept. Podle toho by mohla taková změna negativně ovlivnit podnikání v ČR. HK navrhla sjednotit sazbu DPH na 17 % bez žádných výjimek. Prezident HK Petr Kužel (ODS) respektuje krok zvýšit DPH kvůli důchodové reformě, ale jeho názor zní: „*HK navrhuje jako jednu z variant sblížení sazeb na výši 17 procent. I v tomto případě vláda získá dostatečné finanční prostředky pro krytí důchodové reformy.*“ Propočty HK ukazovaly, že takto by se do státního rozpočtu dostalo 42 mld. Kč, které by postačovaly na krytí výdajů penzijní reformy. „*Podle našeho názoru*

to bohatě postačí na důchodovou reformu. Je tam dostatečný polštář, aby důchodová reforma mohla být realizována.“ uvedl Kužel. (vlk; ČTK, 2011)

Dále s tímto návrhem sjednotit sazbu DPH ve výši 19 % zásadně nesouhlasila strana ČSSD. Poslanec Bohuslav Sobotka uvedl: *„Sjednocení daně bude znamenat prudké zdražení životních potřeb včetně bydlení a tepla. Je to nespravedlivé opatření a ve sněmovně a v Senátu uděláme vše pro to, aby nebylo přijato.“* KSČM byla také proti. Zároveň se zvýšením daně by došlo ke snižování platů (především státních zaměstnanců). Strana Věci veřejné to také neschvalovala. Vymínila si výjimky, na které by nespádala sazba 20 % a zároveň požadovali kompenzace rodinám s dětmi a to ve formě slevy na dani z příjmu na dítě, která by se měla zvýšit o 3 000 Kč (byla by tedy ve výši 14 604 Kč). Dále také požadovala snížení spotřební daně u pohonných hmot. (ČTK, 2011)

Pokud by tento návrh prošel, umístila by se Česká republika na 2. místě v rámci členských zemí EU, které používají jednu sazbu. V současné době ji využívá pouze Dánsko a to ve výši 25 %. Návrh sjednotit sazbu DPH na 20 % se tvářil jako konečný. Začátkem března roku 2011 se však začalo jednat o další možnosti – jednotná sazba DPH ve výši 18 % bez jakýchkoliv výjimek.

4.4.5 DALŠÍ MOŽNOSTI - JEDNOTNÁ SAZBA DPH 18 % ČI TŘI SAZBY DPH

Strany ODS a TOP 09 prosazovaly jednotnou sazbu 20 % bez žádných výjimek. Aby však mohlo vůbec dojít k nějaké dohodě, ustoupily VV, které požadovaly zachovat sníženou sazbu aspoň u některých potravin. Vznikla vlna otázek, proč zrovna tyhle potraviny, proč do té skupiny nepatří také ovoce, když zelenina ano apod. Tento systém získal obrovskou kritiku nejen řady ekonomů, členů Hospodářské komory, ale také prezidenta ČR Václava Klause. Proto se začalo jednat o jiné možnosti – a to sjednotit sazbu DPH ve výši 18 % ovšem bez žádných výjimek. Ekonomický expert Martin Doktor (ODS) na toto téma podotkl: *„Pokud to bude 18 procent a bez výjimek, je to pro nás přijatelné.“* Poslanec Petr Gazdík (TOP 09) se vyjádřil takto: *„Jestli VV ustoupí ze svého požadavku na výjimku pro potraviny, nebudeme ani my požadovat výjimku třeba pro knihy. Jednotná sazba je naší snahou, 18 procent je v pořádku.“* (Kalenský, 2011)

Další jednání o důchodové reformě a s ní spojenou změnou sazeb DPH proběhlo 10. března 2011. Na této schůzi se projednávalo mnoho návrhů. Mezi nimi např. zvýšení spodní sazby DPH z 10 na 13 či 15 %; tři daňové sazby, z nichž jedna by byla nulová; projednával se také návrh HK sjednotit sazbu ve výši 17 %. (rsk; luk; dan, 2011)

4.4.6 KONEČNÁ VARIANTA - JEDNOTNÁ SAZBA DPH VE VÝŠI 17,5 %

Na jednání, které se konalo 10 března 2011, došlo ke skokovému obratu. Vláda vystoupila s novým návrhem – a to sjednotit sazbu DPH na úrovni 17,5 %. K tomuto spojení má dojít v roce 2013. Mezitím se od 1. ledna 2012 spodní sazba zvýší z 10 na 14 %, horní sazba zůstane na svých 20 %. A 1. ledna 2013 splynou obě tyto sazby v jednu ve výši 17,5 % bez výjimek. Do státního rozpočtu by tak v roce 2012 mělo putovat 26-27 mld. Kč. V roce 2013 by to mělo být zhruba 22 mld. Kč. Důvodem této změny byla především kritika prezidenta Václava Klause a požadavky strany Věci veřejné. Ve spojení s penzijní reformou bylo také rozhodnuto, že nedojde ke snížení odvodů na sociální pojištění, se kterým se počítalo už od počátku tohoto zdlouhavého jednání a domlouvání. (Valášková, 2011)

Veškeré zboží a služby, na které je nyní uplatňována snížená sazba, podraží. Růst cen však nebude tak razantní, skokový a šokový. Ze strany zdravotnictví se odhaduje, že náklady v roce 2012 vzrostou o 5 mld. Kč. Jako kompenzace stoupne daňová sleva na dítě o 150 Kč. Místo současných 967 Kč měsíčně tak stoupne tato hodnota na 1 117 Kč měsíčně za jedno dítě. (Škodová; Kalenský, 2011)

4.4.6.1 NÁZORY NA KONEČNOU ZMĚNU DPH

V průběhu času bylo vyřčeno mnoho návrhů, jak změnit sazby DPH. Jako konečný byl schválen námět sjednotit sazbu DPH ve výši 17,5 % a to od 1. ledna 2013. Bez výjimek. K 1. lednu 2012 dojde ke zvýšení snížené sazby DHP z 10 na 14 %. Předtím se však dlouhou dobu diskutovalo o sjednocené sazbě ve výši 20 % (s výjimkami), která měla být aplikována již od podzimu roku 2011. Dá se říci, že ke změně došlo ze dne na den. Zde jsou uvedeny názory odborníků, co si o finální verzi změny DPH myslí a co říkají na takový náhlý zvrat, ke kterému došlo:

Václav Klaus, prezident ČR: „*Ta snadnost, s jakou vláda nebo alespoň koaliční devítka za pár dní změnila dost radikálně svůj postoj, je pro mě spíše nepříjemným zjištěním. To znamená, že nějaké hluboké přesvědčení o správnosti tohoto předchozího návrhu pravděpodobně neexistovalo.*“ (mil; ČTK, 2011)

Petr Kužel, prezident HK ČR: „*Hospodářská komora České republiky varovala před dopady jednotné sazby DPH ve výši 20 %, a proto jsme nyní spokojeni se záměrem vládní koalice sjednotit sazby DPH na 17,5 procenta. Hospodářská komora navrhovala sjednocení sazeb DPH ve výši 17 %, ale i tento nový záměr koaličních stran považujeme za přijatelný. Jsme rádi, že bylo přihlédnuto k racionálním argumentům a naše diskuse s vládou a panem*

premiérem skončila tímto rozhodnutím. Je to dobré řešení pro průmysl, podnikatele i všechny občany této země.“ (red dom; ČTK, 2011)

Miroslav Ševčík, děkan Národohospodářské fakulty VŠE: „Je to jen kosmetická změna. Kuriózní je to půl procento, bude se špatně počítat. Tato verze je citlivější pro občany a i firmy, zejména hotely nebo restaurace, se na sjednocení mohou lépe připravit. Sazba se měla sjednotit už dávno, kdy ceny potravin stagnovaly, teď když jsou na historickém maximu, to není šťastné.“ (red dom; ČTK, 2011)

Markéta Šichtářová, ekonomka Next Finance: „Vláda tímto krokem ukázala, že nejen že důchodová reforma je nesouvisející problém, ale hlavně že o podobě DPH rozhoduje nahodile. K náhlé změně DPH možná vedl tlak veřejnosti, možná tlak prezidenta, možná předešlá nejednotnost koaličních stran, možná vše dohromady, ale rozhodně ne podrobná a důkladná analýza. DPH se tedy zvyšuje nikoliv kvůli penzijní reformě, jak vláda tvrdila, ale kvůli dírám ve státním rozpočtu.“ (red dom; ČTK, 2011)

4.4.6.2 ANALÝZA DOPADŮ SJEDNOCENÉ SAZBY 17,5 %

Libor Dušek a Petr Jánský vytvořili pro Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) práci s názvem: **Jak by sjednocení DPH na 17,5 % dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty** (dostupné na: http://idea.cerge-ei.cz/documents/iphp_201102.pdf). Celá tato kapitola je zpracována na základě této analýzy. V práci jsou popisovány odhady dopadů sjednocené sazby ve výši 17,5 % na domácnosti, které jsou rozdělené do různých kategorií. Současně je zde provedena analýza dopadů tohoto plánu na veřejné rozpočty a státní rozpočet. V tabulce č. 4.1 je zobrazen vládní návrh a jsou zde shrnuty dané předpoklady.

Tabulka 4.1: Sazby DPH, předpokládané změny cen a valorizace důchodů pro vládní návrh

	(%)			
	2012	2013	2014	po 2015
Snížená DPH	14	17,5	17,5	17,5
Základní DPH	20	17,5	17,5	17,5
Změna cen ve snížené sazbě	3,6	6,8	6,8	6,8
Změna cen v základní sazbě	0	0	-2,1	-2,1
Valorizace důchodů	0	1,09	2,09	0,86

Zdroj: Dušek, Jánský (2011); vlastní úprava

Tabulka č. 4.2 zobrazuje dopady změny sazeb DPH na reálné příjmy domácností dle jejich ekonomické aktivity. V průměrné domácnosti se dlouhodobě sníží reálné příjmy o 0,63 %, tudíž o 144 Kč za měsíc (rok 2015). V krátkém období (rok 2013) bude pokles ještě vyšší a to o 1,72 %, tedy o 410 Kč měsíčně. V prvním roce změn dojde k poklesu o 1,11 % (247 Kč). Co se týče úrovně vzdělání – vyšší dopady lze očekávat u zaměstnanců s nižším vzděláním. V roce 2012 se jim sníží reálné příjmy o 1,16 % (278 Kč), následující rok dojde k poklesu o 2,08 % (501 Kč), v roce 2015 je odhadován pokles nižší a to o 0,89 % (201 Kč). Důchodce zasáhnou daňové změny pouze krátkodobě (-1,04 %), později jim kompenzace ve formě povinné valorizace zajistí vyrovnaní nákladů na živobytí. U nezaměstnaných poklesnou příjmy v roce 2012 o 1,27 % (189 Kč), v roce sjednocení sazeb bude snížení ještě vyšší -2,16 % (320 Kč). Z dlouhodobého hlediska lze očekávat pokles jejich příjmů o 150 Kč (1,15 %).

Tabulka 4.2: Dopady na reálné příjmy domácností dle jejich ekonomické aktivity

	2012		2013		2014		po 2015	
	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc
Průměr	-1,11	-247	-1,72	-410	-0,13	-70	-0,63	-144
Zaměstnanci s nižším vzděláním	-1,16	-278	-2,08	-501	-0,78	-177	-0,89	-201
Zaměstnanci s vyšším vzděláním	-1,11	-316	-2,01	-577	-0,71	-196	-0,79	-215
Samostatně činní	-1,12	-321	-1,99	-580	-0,64	-187	-0,76	-214
Domácnosti neaktivních osob	-1,12	-273	-1,4	-359	0,52	103	-0,29	-71
Důchodci	-1,04	-132	-0,97	-127	1,26	171	-0,14	-9
Nezaměstnaní	-1,27	-189	-2,16	-320	-0,87	-107	-1,15	-150
Ostatní domácnosti	-1,02	-113	-1,96	-230	-0,78	-72	-0,92	-94

Zdroj: Dušek, Jánský (2011); vlastní úprava

V uvedeném dokumentu je zpracován také dopad na reálné příjmy domácností podle jejich příjmů (viz. tabulka č. 4.3). Vyjma desetiny rodin s nejnižšími a nejvyššími příjmy poklesnou reálné příjmy zhruba o 0,6 %. Nejvyšší pokles příjmů lze očekávat u domácností s nejnižšími důchody – v roce 2012 snížení o 1,38 % (181 Kč), v roce 2013 pokles o 2,2 % (308 Kč). Z dlouhodobého hlediska (rok 2015) lze odhadovat snížení o 1,28 % (171 Kč). Vůbec nejnižší úbytek lze předpokládat u domácností s příjmy ve výši 40-50 %. V prvním roce změn nastane snížení o 0,81 % (183 Kč), z dlouhodobého pohledu lze očekávat pokles o 0,29 % (89 Kč).

Tabulka 4.3: Dopady na reálné příjmy domácností dle jejich příjmu

	2012		2013		2014		po 2015	
	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc
0-10 % (nízké příjmy)	-1,38	-181	-2,2	-308	-0,81	-132	-1,28	-171
10 % - 20 %	-1,09	-180	-1,6	-287	0,12	-49	-0,63	-128
20 %-30 %	-1,28	-199	-1,56	-271	0,34	14	-0,62	-103
30 %-40 %	-1,18	-230	-1,53	-327	0,32	8	-0,5	-114
40 % - 50 %	-0,81	-183	-1,3	-323	0,39	14	-0,29	-89
50 % - 60 %	-1,12	-254	-1,75	-410	-0,17	-60	-0,62	-143
60 % - 70 %	-1,09	-281	-1,83	-489	-0,37	-117	-0,67	-174
70 % - 80 %	-1,09	-282	-1,84	-486	-0,4	-111	-0,63	-160
80 % -90 %	-1,07	-298	-1,86	-524	-0,45	-119	-0,62	-159
90 % - 100 % (vysoké příjmy)	-0,98	-379	-1,7	-672	-0,25	-153	-0,41	-196

Zdroj: Dušek, Jánský (2011); vlastní úprava

Tabulka č. 8 ukazuje dopady změny sazeb DPH na reálné příjmy domácností podle počtu dětí. V roce 2012 zaznamenají nejvyšší dopad bezdětné domácnosti a to ve výši 1,12 % (201,26 Kč). Naopak nejnižší úbytek reálných příjmů nastane u rodin se 4 dětmi, tam lze očekávat pokles o 0,98 % (331,49 Kč). Od roku 2013 si lze povšimnout, že s rostoucím počtem dětí roste také dopad této daňové změny

Tabulka 4.4: Dopady na reálné příjmy domácností dle počtu dětí

	2012		2013		2014		po 2015	
Počet dětí	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc
0	-1,12	-201,26	-1,52	-290,75	0,27	24,95	-0,49	-83,32
1	-1,01	-278,41	-1,96	-537,42	-0,7	-181,68	-0,78	-198,74
2	-1,14	-367,2	-2,14	-685,23	-0,89	-283,77	-0,92	-292,32
3	-1,2	-366,57	-2,23	-683,38	-1,04	-291,32	-1,06	-295,76
4	-0,98	-331,49	-2,05	-726,04	-0,92	-262,93	-0,93	-270,47

Zdroj: Dušek, Jánský (2011); vlastní úprava

Z propočtů provedených v dokumentu s názvem *Jak by sjednocení DPH na 17,5 % dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty* (s. 2) vyplývá, že: „Samotné zvýšení dolní sazby na 14 % by snížilo životní úroveň více než sjednocení sazeb na 17,5 %. Navrhované postupné sjednocování sazeb tak ve skutečnosti nevede k postupnému zvýšení daňového břemene, ale naopak jej krátkodobě koncentruje.“

Kromě dopadů na domácnosti je v uvedené analýze zpracován také vliv změn DPH na deficit veřejných rozpočtů a státního rozpočtu (viz. tabulka č. 9). Z dlouhodobého hlediska se deficit veřejných rozpočtů sníží o 20, 2 mld. Kč. Zvýšení snížené sazby DPH z 10 na 14 % přinese 26,3 mld. Kč, v roce sjednocení 49,4 mld. Kč, naopak snížením základní sazby DPH z 20 na 17,5 % přijdou veřejné rozpočty o 25,7 mld. Kč. V dokumentu (s. 2) je uvedeno: „Příspěvek daňových změn ke snížení deficitu je nejvýraznější v prvním roce (22,4 miliardy), kdy pouze rostou příjmy ze snížené sazby DPH a ještě nevznikají dodatečné výdaje na valorizaci důchodů. Naopak ve třetím roce se kumuluje pokles příjmů v základní sazbě

DPH, pokles cen zboží nyní zdaněného základní sazbou (což dále snižuje základ daně), a valorizace důchodů za nejvyšší růst cen ve druhém roce. Deficit oproti dnešku je tak nižší o 15,8 miliard. Důchody bude nutné celkově dodatečně valorizovat o 0,86 %, čímž se zvýší výdaje státního rozpočtu o 3 miliardy Kč.“ Co se týče státního rozpočtu, tak tam se dlouhodobě sníží deficit o 14,8 mld. Kč. Růstem snížené sazby DPH získá státní rozpočet v roce 2012 18,3 mld. Kč, v roce 2014 34,4 mld. Kč. Snížení základní sazby v roce 2013 připraví SR o 15,2 mld. Kč.

Tabulka 4.5: Dopady na deficit veřejných rozpočtů a státního rozpočtu (v mil. Kč)

	Veřejné rozpočty				Státní rozpočet			
	2012	2013	2014	po 2015	2012	2013	2014	po 2015
Příjmy z DPH - snížená sazba	26 322	49 353	49 353	49 353	18 341	34 389	34 389	34 389
Příjmy z DPH - základní sazba	0	-21 836	-25 657	-25 657	0	-15 215	-17 878	-17 878
Výdaje veřejného sektoru na zboží a služby	-3 909	-7 330	-420	-420	-598	-1 121	1 359	1 359
Výdaje na valorizaci důchodů	0	-3 856	-7 413	-3 048	0	-3 856	-7 413	-3 048
Celkem	22 412	16 331	15 863	20 228	17 743	14 197	10 457	14 822

Zdroj: Dušek, Jánský (2011); vlastní úprava

5 ZÁVĚR

Daň z přidané hodnoty patří mezi všeobecné spotřební daně. Je to nepřímá daň, neváže se tedy na příjem poplatníků. Tvoří součást cen veškerého zboží a služeb, tudíž se s ní všichni setkávají a to při jakémkoliv placení každý den. Patří mezi nepřímé daně, což znamená, že se neváže na důchod jejich poplatníků, ale naopak všichni, bez ohledu na výši svého důchodu, platí stejnou sazbu daně. DPH je poměrně mladá daň, první zmínky o ní se objevily ve Francii v roce 1954. V České republice byla zavedena od 1. ledna roku 1993. V té době nahradila daň z obratu a byla upravována zákonem č. 588/1992 Sb. Vstupem České republiky do Evropské unie byl zákon změněn (neboť EU zasahuje mimo jiné také do tvorby této daně) a v současné době je DPH v České republice upravována zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem této práce bylo charakterizovat daň z přidané hodnoty v České republice, popsat její současný stav a význam a nastínit její budoucí vývoj. Cíle se podařilo dosáhnout, neboť v jednotlivých kapitolách jsou postupně zpracovány všechny tyto aspekty. Konkrétně ve druhé části práce je popsána teorie spojená obecně s problematikou daní, poté je charakterizována přímo DPH. Třetí kapitola pojednává o dnešní podobě této daně v ČR a popisuje její význam především ve vazbě na státní rozpočet. Poslední část práce je zaměřena na změny, které tuto daň čekají od roku 2012, jsou zde popsány jednotlivé varianty změn.

Daň z přidané hodnoty tvoří jednu z nejvýznamnějších částí příjmů státního rozpočtu. V roce 2009 přinesla do státního rozpočtu ČR 176,72 mld. Kč a na celkových příjmech (974,61 mld. Kč) se tak podílela 18 %. Její důležitost a podíl na příjmech státního rozpočtu neustále roste. Daň z přidané hodnoty je typem sdílené daně tzn. že neplyne celá do státního rozpočtu, ale její část směřuje také do místních rozpočtů: kraje získávají podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty, obce podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty. SR si ponechává 69,68 %.

V současné době jsou v ČR používány dvě sazby – základní ve výši 20 % a snížená 10 %. Tento systém se však brzy změní, konkrétně od 1. ledna roku 2012 vzroste snížená sazba na 14 % a v roce 2013 dojde ke sjednocení sazeb ve výši 17,5 %. Tuto změnu stát odůvodňuje tím, že potřebuje z něčeho financovat chystanou penzijní reformu, která by měla vypuknout v roce 2013. Příjmy takto plynoucí z DPH by měly sloužit

také ke snižování deficitu státního rozpočtu. Do státního rozpočtu by tak v roce 2012 mělo putovat 26-27 mld. Kč. V roce 2013 by to mělo být zhruba 22 mld. Kč. V průběhu jednání se však objevily také jiné plány, jak změnit DPH. Jednotlivé návrhy jsou rozebrány ve čtvrté kapitole, jsou zde také popsány jejich dopady a reakce jednotlivých stran. Vypadá to, že ČR se tak od 1. ledna 2013 stane v pořadí druhou zemí EU, která bude využívat pouze jednu sazbu DPH. V současné době tato varianta existuje pouze v Dánsku, kde mají jednu sazbu ve výši 25 %. V některých členských zemích jsou používány dokonce tři sazby např. ve Francii či Lucembursku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE:

BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 3. aktualizované vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 750 s. ISBN 80-7179-667-0

GERŠLOVÁ, J., SEKANINA, M. *Lexikon našich hospodářských dějin 19. a 20. století v politických a společenských souvislostech*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003. 488 s. ISBN 80-7277-178-7

HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ A. a kol. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0

JUREČKA, V., JÁNOŠÍKOVÁ, I. *Makroekonomie – Základní kurs*. 1. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB – TU Ostrava, 2008. 312 s. ISBN 978-80-248-0530-6

KAŇA, R. *Evropská unie A*. 2. vyd. Ostrava: Ediční středisko VŠB-TU ostrava, 2008. 162 s. ISBN 978-80-248-1412-4

KESTI, J. *European Tax Handbook*, 2009. 20. vyd. Amsterdam: IBFD, 2009. 892 s. ISBN 978-90-8722-052-5

KLIKOVÁ, Ch., KOTLÁN, I. a kol. *Hospodářská politika: teorie a praxe*. 2. vyd. Ostrava: SOKTRATES, 2006. 341 s. ISBN 80-86572-37-4

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 3. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2003. 264 s. ISBN 80-86395-84-7

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie – Úvod do problematiky*. 1. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2005. 112 s. ISBN 80-7357-092-0

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2010*. 18. vyd. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2010. 280 s. ISBN 978-80-247-3206-0

NERUDOVÁ, D. *Harmonizace daňových systémů zemí Evropské unie*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 260 s. ISBN 978-80-7357-386-7

PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2008. 580 s. ISBN 978-80-7357-358-4

ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Celní správa České republiky. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupná na WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/Stranky/default.aspx>>

Český statistický úřad. [online]. [cit. 2011-03-17]. Dostupný na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>

ČTK. *Kalousek vyjmenoval potraviny, které nezdraží. Spočítáte je na prstech*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-06]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-50402250-on-dph-M00000_d-c8>

DUŠEK, L., JÁNSKÝ, P. *Jak by sjednocení DPH na 17,5 % dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty*. Praha, 2011. 5 s. IDEA. [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupný na WWW: <http://idea.cerge-ei.cz/documents/iphp_201102.pdf>

hal. *Nižší DPH u zeleniny než u ovoce? Tomu sám nerozumím, prohlásil Kalousek*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-06]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-50484880-on-dph-M00000_d-29>

KALENSKÝ, J. *Koalice rozetne DPH. Rýsuje se sazba 18 procent.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-07]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-51055530-on-dph-M00000_d-a7>

mil, ČTK. *Vyšší DPH zdraží zdravotnictví o 14 miliard. Heger je naučtuje Kalouskovi.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-06]. Dostupný na WWW: <[tp://vyhledavani.ihned.cz/109-50990060-on-dph-M00000_d-71](http://vyhledavani.ihned.cz/109-50990060-on-dph-M00000_d-71)>

mil, ČTK. *Klaus: Snadnost, s jakou vláda otočila, je pro mě nepříjemným zjištěním.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-08]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-51099460-on-dph-M00000_d-68>

Ministerstvo financí České republiky. [online]. [cit. 2010-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/>>

pit. *Přehled, jak se budou příští rok utahovat opasky.* Novinky.cz [online]. [cit. 2011-03-31]. Dostupný na WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/212394-prehled-jak-se-budou-pristi-rok-utahovat-opasky.html>>

PLESL, J. *Penzijní reformu by měla podle Kalouska zaplatit jednotná sazba DPH 19 %.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-04]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-48179110-on-dph-M00000_d-2f>

PLESL, J. *Kde vzít na reformu penzí? Nečas s Kalouskem se shodují: Sjednotíme DPH na 19 procent.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-04]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-49488160-on-dph-M00000_d-16>

OECD. *Organisation for economic co-operation and development.* [online]. [cit. 2010-12-6]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html>

red dom, ČTK. *Obrat: Jednotná sazba DPH bude 17,5 procenta. A až od ledna 2013.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-07]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-51072260-on-dph-M00000_d-2b>

rsk, luk, dan. *Ve hře jsou tři sazby DPH*. Novinky.cz [online]. [cit. 2011-04-07]. Dostupný na WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/227372-ve-hre-jsou-tri-sazby-dph.html>>

Státní závěrečný účet za rok 2004. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html?year=2004>

Státní závěrečný účet za rok 2005. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html?year=2005>

Státní závěrečný účet za rok 2006. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html?year=2006>

Státní závěrečný účet za rok 2007. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html?year=2007>

Státní závěrečný účet za rok 2008. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html?year=PRESENT>

Státní závěrečný účet za rok 2009. [online]. [cit. 2011-01-27]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/statni_zav_ucet.html>

ŠKODOVÁ, H. *Nečasův plán na vyšší DPH? Sice zdraží, ale koalice je v zásadě pro*. iHned.cz [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-46717900-on-dph-M00000_d-24>

ŠKODOVÁ, H., KALENSKÝ, J. *Dopady nové DPH: Sleva na dani za dítě bude o 150 korun vyšší*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-07]. Dostupný na WWW: http://vyhledavani.ihned.cz/109-51190100-on-dph-M00000_d-3b

VALÁŠKOVÁ, M. *Koalice otočila, chce DPH 17,5 %*. iHned.cz [online]. [cit. 2011-04-07]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-51085950-on-dph-M00000_d-4c>

VAŠEK, P. *Češi za start reformy penzí zaplatí od roku 2012 dražším jídlem a léky*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-04]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-48808250-on-dph-M00000_d-b7>

VAŠEK, P., PLESL, J. *Kdy lze čekat vyšší DPH na potraviny nebo léky? Zřejmě už od dubna*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-03-28]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-46276200-on-dph-M00000_d-1b>

VAŠEK, P., ŠKODOVÁ, H., red dom. *Rozpočet přehledně: Co všechno se příští rok změní a o čem se koalice pře*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-03-31]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-46341490-on-dph-M00000_d-48>

VAŠEK, P., WEIKERT, P. *Opravdu průšvih: Na důchody jde víc než čtvrtina rozpočtu, a stejně to nestačí*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-46223450-on-dph-M00000_d-3b>

VAŠEK, P., ŠKODOVÁ, H. *Nečas: Po škrtech přijde vyšší DPH*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-03-29] Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-46710060-on-dph-M00000_d-45>

VAT Rates Applied in the Member States of the European Union. [online]. [cit. 2010-12-6]. Dostupný na WWW: <http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf>

VAVROŇ, J. *Změna DPH zvýší životní náklady nejméně o pětistovku měsíčně*. Novinky.cz [online]. [cit. 2011-04-04]. Dostupný na WWW: <<http://www.novinky.cz/ekonomika/224450-zmena-dph-zvysi-zivotni-naklady-nejmene-o-petistovku-mesicne.html>>

vlk, ČTK. *Podnikatelé navrhuji sjednocení DPH na 17 místo 20 procentech*. iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-06]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-50857200-on-dph-M00000_d-1a>

vnj, ČTK. *Kvůli růstu DPH zdraží potraviny asi o tři procenta, očekává ministr.* iHNed.cz [online]. [cit. 2011-04-02]. Dostupný na WWW: <http://vyhledavani.ihned.cz/109-46775970-on-dph-M00000_d-a9>

JINÉ ZDROJE:

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 475/2008 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2009

Směrnice Rady č. 2006/112/ES, ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty

Směrnice Rady č. 2008/9/ES, ze dne 12. února 2008, kterou se stanoví prováděcí pravidla pro vrácení daně z přidané hodnoty stanovené směrnicí 2006/112/ES osobám povinným k dani neusazeným v členském státě vrácení daně, ale v jiném členském státě

SEZNAM ZKRATEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
DPH	daň z přidané hodnoty
EEC	European Economic Community
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FP	fiskální politika
HDP	hrubý domácí produkt
HK	Hospodářská komora
HND	hrubý národní důchod
Kč	česká koruna
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
mld.	miliarda
ODS	Občanská demokratická strana
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
p. b.	procentní bod
resp.	respective
s.	strana
Sb.	sbírka
SR	státní rozpočet

např.	například
NERV	Národní ekonomická rada vlády
tzv.	takzvaný
VV	Věci veřejné

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2011

Luciana Balachova

Jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

U Cementárny 31, 703 00 Ostrava

SEZNAM TABULEK

Tabulka 2.1: Rozdělení daní podle OECD	11
Tabulka 3.1: Vývoj sazeb DPH v ČR 1993-2011 (v %)	16
Tabulka 3.2: Příjmy SR v roce 2009	24
Tabulka 3.3: Příjmy SR z DPH v letech 2004-2009	25
Tabulka 4.1: Sazby DPH, předpokládané změny cen a valorizace důchodů pro vládní návrh	39
Tabulka 4.2: Dopady na reálné příjmy domácností dle jejich ekonomické aktivity	40
Tabulka 4.3: Dopady na reálné příjmy domácností dle jejich příjmu	41
Tabulka 4.4: Dopady na reálné příjmy domácností dle počtu dětí.....	42
Tabulka 4.5: Dopady na deficit veřejných rozpočtů a státního rozpočtu (v mil. Kč).....	43

SEZNAM GRAFŮ

Graf 3.1: Struktura celkových příjmů SR v roce 2009 (v %)	27
---	----

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 2.1: Rozdělení všeobecné daně spotřební obrátové	9
--	---

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Daně v České republice

Příloha 2: Rozdělení daní skupiny 5000

Příloha 3: Podíl skupiny 5000 na HDP a na celkových daňových výnosech v zemích OECD v roce 2009 (v %)

Příloha 4: Podíl daní skupiny 5111 na HDP a celkových daňových výnosech zemí OECD v roce 2009 (v %)

Příloha 5: Sazby DPH v zemích OECD v roce 2010 (v %)

Příloha 6: Seznam zboží podléhajícího snížené sazbě

Příloha 7: Seznam služeb podléhajících snížené sazbě

Příloha 8: Sazby DPH v zemích EU v roce 2010 (v %)